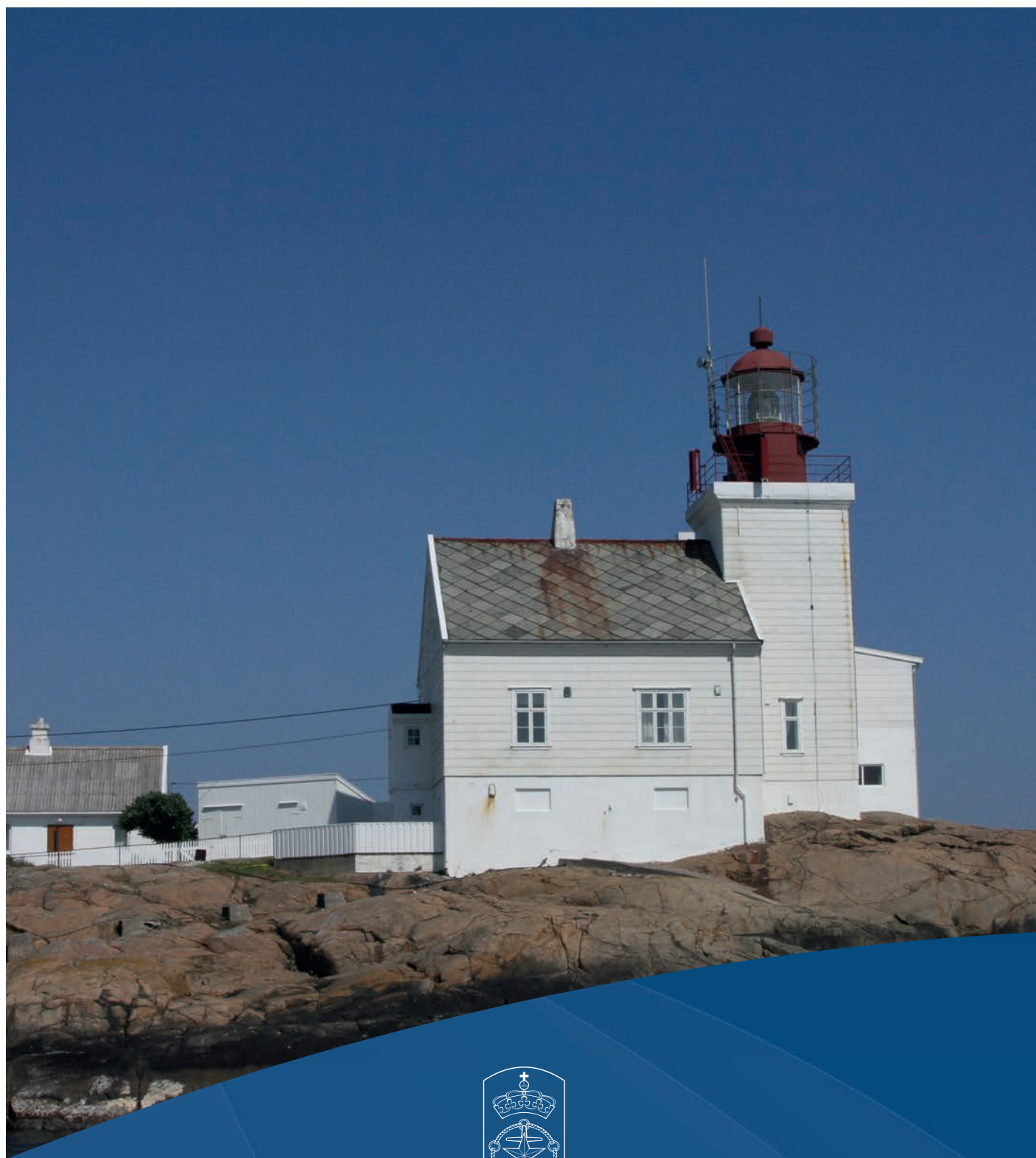

FORVALTNINGSPLAN FOR LYNGØR FYRSTASJON

TVEDESTRAND KOMMUNE • AUST-AGDER FYLKE

KYSTVERKET

INNHold

GENERELL DEL

Kystverkets fyrstasjoner.....	3
Innledning	3
Fredningsprosessen.....	3
Fredning av bygningene.....	3
Fredning av området som helhet.....	3
Hensynet til den tekniske driften av fyrstasjonen	3
Vernemyndighet.....	3
Kravet om forvaltningsplan	3
Hensikten med forvaltningsplanen	3
Ny bruk – på fyrenes premisser.....	4
Vern gjennom bruk – viktigheten av gode leietakere	4
Forholdet mellom fredningsvedtaket og forvaltningsplanen	5
Formidling	5
Generelle retningslinjer for tiltak på fyrstasjonene.....	5
Krav til dokumentasjon av endringer og større vedlikeholdsarbeider.....	6
Krav til håndverkere	6
Veiledere for vedlikehold	6
Noen generelle punkter om antikvarisk bygningsvern og vedlikehold.....	6
Grunnholdninger til vern	6
Råd for vedlikehold og istandsetting - grunnprinsipper:	6
Vedlikehold – definisjon og faglige prinsipper.....	6
Større vedlikeholdsarbeider og endringer	7
Tilbakeføring	7

SPESIELL DEL

Lyngør fyrstasjon	8
Kart og situasjonskart.....	9
Kart over det fredete området.....	10
Kart over det fredete området fra Riksantikvarens database Askeladden, fredete objekter	11
Faktaopplysninger om Lyngør fyrstasjon.....	12

Bygningspresentasjoner

1. Fyrvokterbolig med fyrtårn.....	14
2. Maskinhus	15
3. Oljebod	23
4. Uthus	25
5. Gammel oljebod	28
6. Bolig for betjening.....	31
6. Uthus	37
10. Naust østre	41
10. Naust vestre	45
Det fredete området	48
Vedlegg 1: Oversikt over Kystverkets fyrstasjoner.....	49
Vedlegg 2: Fredningsvedtak for Lyngør fyrstasjon.....	50
Vedlegg 3: Tilstandsoversikt Lyngør fyrstasjon.....	62
Vedlegg 4: Tilstandsanalyse av Lyngør fyrstasjon	
1. Fyrvokterbolig med fyrtårn.....	63
2. Maskinhus	66
3. Oljebod	68
4. Uthus	70
5. Gammel oljebod	72
6. Bolig for betjening.....	74
6. Uthus	76
10. Naust østre	78
10. Naust vestre	80

Forsidefoto og foto i den spesielle delen: Kystverket: 30.5.2018, hvis ikke annet er markert.

GENERELL DEL

Tranøy fyrstasjon på Hamarøy, Nordland. Foto: Kystverket.

Kystverkets fyrstasjoner

Innledning

Fyrstasjonene forteller om en spesiell og svært viktig del av norsk historie. Satsingen på utbyggingen av fyrvesenet er en av de største i den norske stats historie, og utbyggingen av fyrstasjonene har bidratt til å utvikle Norge til den sjøfartsnasjon vi har vært og fremdeles er. Fyrstasjonene er også omfattet av en stor og stadig økende interesse, og ikke minst har de ofte en sterkt identitetsskapende funksjon for lokalbefolkningen. De fleste fyrstasjoner er monumenter i kystlandskapet, og Kystverket er som eier forpliktet til å forvalte disse kulturminnene med respekt for dem som har vært med på å bygge opp den maritime infrastrukturen vi i dag forvalter, og med omtanke for dem som kommer etter oss.

Fredningsprosessen

På bakgrunn av "Nasjonal verneplan for fyrstasjoner", som kom i 1997, fattet Riksantikvaren i tiden frem til 2001 vedtak om fredning etter kulturminneloven av 83 fyrstasjoner. Av disse er i dag 68 helt eller delvis fremdeles i Kystverkets eie (se oversikten i vedlegg 1). I 2001 besluttet Stortinget at de siste 31 bemannede fyrstasjonene skulle avbemannes, og denne prosessen ble avsluttet i 2006. Gjennom tidene er mange fyrstasjoner solgt, men i St.prp. nr. 29 (2006 – 2007) ble den da pågående avhendingsprosessen stoppet, og det ble bestemt at Kystverket skulle eie fyrstasjonene (med unntak for mulig overføring til Direktoratet for naturforvaltning). Samtidig ble det bestemt at Kystverket skulle stå for utleie slik at fyrstasjonene kunne gjøres tilgjengelige for allmennheten. Dette innebærer at "vern gjennom bruk" vil være et viktig prinsipp for etatens forvaltning av fyrstasjonene.

Fredning av bygningene

Bygningene på fyrstasjonen er fredet i henhold til § 15 i kulturminneloven. Dette innebærer at det ikke er tillatt å rive bygningene eller deler av disse, eksteriøret må ikke bygges om, heller ikke interiøret der dette er særskilt nevnt. Planløsningen kan ikke endres, og det kan ikke skiftes ut bygnings-elementer eller materialer. Alt vedlikehold og istandsetting skal utføres med tradisjonelle

materialer og metoder tilpasset bygningenes egenart og opprinnelige bygningstekniske løsninger.

Fredning av området som helhet

Området rundt bygningene er fredet i henhold til § 19 i kulturminneloven. Hensikten er å bevare anleggets virkning i landskapet, og sørge for at anleggets karakter blir bevart. Innenfor det fredete området må det ikke settes i verk tiltak eller bruksendring som kan forandre områdets karakter eller på annen måte motvirke formålet med fredningen. Eldre strukturer som gjerder, rekkverk, jordkjellere, tekniske installasjoner osv skal ikke fjernes eller endres uten at det har vært nødvendig kontakt med vernemyndighetene. Det er viktig å bevare stedets egenart, og dette gir også en sentral premiss for hvordan det kan legges til rette for ny bruk av fireiendommene.

Hensynet til den tekniske driften av fyrstasjonen

I fredningsvedtakene står det at fredningen ikke skal være til hinder for den tekniske driften av fyrstasjonen. Dette betyr imidlertid ikke at Kystverket uten videre kan fjerne eller gjøre endringer på teknisk utstyr, selv om dette er sikkerhetsmessig begrunnet. Andre formuleringer i de forskjellige fredningsvedtakene gjør også at det kan være nyanser i hva som er tillatt og hva som er søknadspliktig. Generelt er det best å gå ut ifra at alle tiltak er søknadspliktig, spesielt i selve fyret, som er interiørfredet. Det er viktig at regionen har en god dialog med vernemyndighetene i en tidlig fase, ikke minst fordi etaten da kan få veiledning slik at planlagte tiltak kan bli gjennomført på en måte som også best mulig ivaretar hensynet til kulturminnet.

Vernemyndighet

Ansvar for den konkrete oppfølgingen og forvaltningen av fredningsvedtakene for de enkelte fyrstasjoner er delegert fra Riksantikvaren som nasjonal vernemyndighet til fylkeskommunenes regionale kulturminneforvaltning. Det er følgelig fylkeskommunen som skal behandle søknader om dispensasjon ved tiltak som krever slik tillatelse, og det er den aktuelle region i Kystverket som kan sende søknad om dispensasjon.

Kravet om forvaltningsplan

I henhold til kgl. res. av 1. september 2006 skal det utarbeides forvaltningsplan for alle fredede eiendommer i statens eie. I forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer er det bestemt at forvaltningsplanene skal forelegges Riksantikvaren, som skal sikre at innholdet ivaretar formålet med fredningen.

Hensikten med forvaltningsplanen

Forvaltningsplanen skal både gi kunnskap om viktige generelle prinsipper for forvaltningen av fyrstasjonene som fredede kulturminner, og gi forståelse for det helhetlige miljøet og det særpreget som karakteriserer den enkelte fireiendommen, og som skal ivaretas i vernesammenheng.

Hensikten er å sørge for et best mulig utgangspunkt for å stille de rette spørsmålene og finne de rette løsningene når det gjelder vedlikehold, bruk og utvikling av den aktuelle fyrstasjonen.

Forvaltningsplanen består av en generell del, som er felles for alle fyrstasjonene, og en spesiell del, som omhandler den enkelte fyrstasjon.

Forvaltningsplanens spesielle del vil inneholde:

- Relevante eiendomsdata
- Presentasjon av fyreiendommen som helhet, de enkelte bygninger, anlegg og tekniske installasjoner, og området.
- Vurdering av utviklingsmuligheter for fyrstasjonen som helhet samt for de enkelte bygninger
- Eventuelle spesielle forhold for den aktuelle fyrstasjon
- Bygnings- og konstruksjonsdokumentasjon (foto og tegninger)
- Tilstandsanalyse, eventuelt med konkrete forslag til tiltak
- Historisk dokumentasjon
- Fredningsvedtaket

Når det gjelder historisk dokumentasjon, vil ikke den kunne være uttømmende i forvaltningsplanen for den enkelte fyrstasjon. Det er derfor viktig at man ved planlegging av konkrete tiltak, som tilbakeføring eller formidling, går aktivt inn for å finne ytterligere informasjon. Her vil Senter for eiendom og kultur og Kystverkmusea kunne bistå regionene og leietakerne.

Senter for eiendom og kultur har ansvaret for koordineringen av etatens arbeid med forvaltningsplaner. Utarbeidelsen av de konkrete forvaltningsplanene for de enkelte fyrstasjonene gjøres i nært samarbeid mellom regionene og Senter for eiendom og kultur.

Ny bruk – på fyrenes premisser

Ny bruk gjør det ofte ønskelig og noen ganger nødvendig med endringer av bygninger og tilrettelegging på området. Det er viktig å bruke tid på å vurdere hvordan slike tiltak kan gjøres så skånsomt som mulig, og uten at fyreiendommens egenart blir skadelidende. En liten endring ett sted kan virke harmløs, og det samme kan en annen et annet sted, og en tredje... men summen av disse delene kan bli en dårlig helhet som gir en lite harmonisk utvikling av stedet. Forvaltningsplanen skal bidra til at det blir lettere å ha helheten for øye når mulige endringer vurderes. I gjennomgangen av fyreiendommen som helhet og de enkelte bygninger blir det konkretisert forhold som det vil være viktig å ta hensyn til ved planlegging av større

vedlikeholdsarbeider og endringer, og det indikeres mulige bruksområder og utviklingspotensiale som Kystverket mener vil ivareta stedets egenart. Enkelte steder er det naturlig å gi klare føringer om hvor det vil være aktuelt å vurdere tilbakeføring, og eventuelt til hvilken epoke.

Fra Store Torungen. Foto: Kystverket.

Det lar seg oftest gjøre å finne gode løsninger som forener vern med ny bruk, selv om løsningene kan bli annerledes enn det man først så for seg. Å finne slike løsninger krever grundighet, vilje og kompetanse i både planlegging og gjennomføring av arbeidene. Felles samtaler mellom Kystverket som eier, leietaker som bruker, kommunen som forvalter av plan- og bygningsloven og fylkeskommunen som forvalter av fredningsvedtaket, vil ofte være vel anvendt tid – og ikke minst hvis diskusjonene kan finne sted nettopp på fyrstasjonen. Stedet er i høyeste grad part i saken, og kan ofte gi føringer gjennom sin tilstedeværelse!

Vern gjennom bruk – viktigheten av gode leietakere

Kystverket er avhengig av et samarbeid med leietakere som er interessert i å bidra til å ta vare på den viktige kulturarven som fyrstasjonene representerer. Staten vil i liten grad selv kunne benytte den bygningsmassen som er på fyrstasjonene utover de bygningene som er direkte knyttet til den tekniske driften av navigasjonsinstallasjonen, slik som maskinhus og fyrtårn. Vern gjennom bruk forutsetter et aktørsamarbeid, der gjerne også lokale og regionale myndigheter er engasjert, enten som leietakere, eller som aktive premissleverandører og bidragsytere i utviklingen av stedet.

Kystverket benytter en standard leieavtale ved utleie av fyrstasjoner, også for de som ikke er fredet. Avtalen har følgende generelle formål og forutsetninger:

- Uavhengig av om eiendommen er helt eller delvis fredet, skal eiendommen bevares og sikres som kulturminne, og eiendommens egenart skal bevares.

- Leietaker skal ivareta og videreutvikle allmennhetens adgang til fyreiendommen. Leietakers aktivitet på stedet må tilpasses allmennhetens interesser slik at den ikke kommer i konflikt med disse interessene.
- Leietaker forplikter seg til å holde utleier løpende orientert om planene for utviklingen og bruken av leieobjektet.
- Utleier vil bidra med rådgivning ved videre vedlikehold og istandssetting av leieobjektet. Utleier vil løpende vurdere mulighetene for å bidra til vedlikehold og/eller oppgradering av leieobjektet ut fra de til enhver tid gitte budsjetttrammer.
- Leietaker må ikke bruke, eller tillate at andre bruker, leieobjektet til bolig.
- Leietaker forplikter seg til å legge særlig vekt på miljøvern i forhold til bruk og vedlikehold av leieobjektet.

I tillegg skal det formuleres egne punkter som uttrykker formål og forutsetninger for leieforholdet ved den enkelte fyrstasjon. En slik formålsparagraf i en leieavtale understreker nødvendigheten av et nært samarbeid og tett kommunikasjon mellom Kystverket og leietakerne – dette er ikke et vanlig leieforhold, men gjelder samarbeid om et kulturminne!

Avtalen omtaler også samarbeidet om vedlikeholdsarbeidet på fyrstasjonen. Det er Kystverket som i siste instans er ansvarlig for å sette opp arbeidsprogram for det enkelte år og gi nødvendige føringer for hva som skal gjøres og på hvilken måte. Bortsett fra ved kritiske hendelser, slik som ved stormskader, skal ikke leietaker utføre noen tiltak på eiendommen uten at dette er godkjent av eier. Det er også eier som er ansvarlig for at alle nødvendige tillatelser er innhentet fra vernemyndighetene.

Kjeungskjæret fyrstasjon, Sør-Trøndelag. Foto: Kystverket.

Forholdet mellom fredningsvedtaket og forvaltningsplanen

Fredningsvedtaket er styrende for forvaltningen av fyreiendommen, og er rettslig bindende. Forvaltningsplanen er ikke rettslig bindende, men uttrykker Kystverkets vurdering av hva som vil

være en naturlig presisering og konkretisering av fredningsvedtaket, og etatens oppfatning av hvordan den fredede eiendommen bør utvikles. Konkrete tiltak kan ikke gjennomføres uten at vernemyndighetene har fattet vedtak om at de kan iverksettes. Det er Kystverket i den enkelte region som søker vernemyndighetene i det aktuelle fylke om tillatelse til tiltak.

Formidling med nytt elementsystem i betong. Foto: Kystverket.

Formidling

Fyrstasjonene er nasjonale kulturminner som skal dokumentere en viktig del av vår maritime kulturarv og Kystverkets historiske innsats for å trygge ferdselen til sjøs. Samtidig er det et mål med fredningen at kunnskap om disse kulturminnene og deres historiske kontekst skal kunne formidles til allmennheten. Det er derfor viktig at all ny bruk bidrar til kunnskapsformidling og opplevelse av historien. Kystverket vil i samarbeid med Kystverkmusea (ved Lindesnes fyrmuseum) lage retningslinjer for utarbeidelse av formidlingsplaner for de enkelte fyrstasjonene, i et samspill mellom etaten, etatsmuseene og leietakerne. Det er videre utarbeidet en skiltmal for de fredede fyrstasjonene, for å gi etatens formidling av egen kulturhistorie et helhetlig, nasjonalt preg. Denne skiltmalen vil være styrende for hvordan utendørs informasjon og skilting utformes på de fredede fyrstasjonene. All utendørs informasjon skal godkjennes av Kystverket på forhånd.

Generelle retningslinjer for tiltak på fyrstasjonene

På alle de fredete bygningene skal eksteriøret bevares mest mulig uendret. Enkelte bygninger er svært autentiske, mens andre er sterkt endret og modernisert. Ulike typer tiltak, som tilbakeføring og utskifting av bygningsdeler, vil derfor bli vurdert ulikt fra bygning til bygning.

Interiørene har for de aller fleste av fyrstasjonene ikke et like sterkt formelt vern som eksteriøret – unntaket er selve fyrtårnene, som er interiørfredet. For de øvrige bygningene er planløsning og konstruksjoner normalt omfattet av de enkelte fredningsvedtakene. Imidlertid bør en ved interiørmessige oppgraderinger og endringer legge vekt på å bevare størst mulig autentisitet med tanke på den historie fyrstasjonen skal formidle. Denne intensjonen må samtidig avveies i forhold til behovet for nødvendig bruksmessig oppgradering.

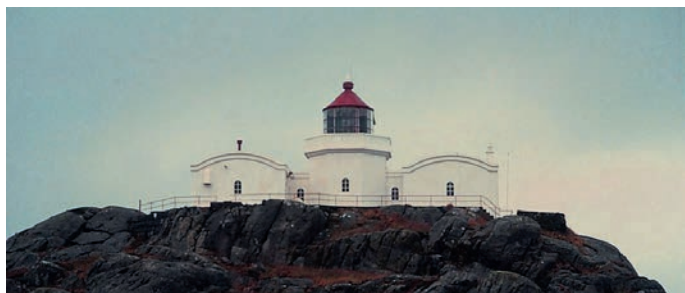
Krav til dokumentasjon av endringer og større vedlikeholdsarbeider

Alle endringer og større vedlikeholdsarbeider på en fredet bygning eller et fredet område skal dokumenteres. En søknad om tillatelse inneholder et minimum av beskrivelse av tiltaket, men dette er ikke tilstrekkelig dokumentasjon. Det vil bli gitt nærmere retningslinjer for hvordan nødvendig dokumentasjon skal utføres og arkiveres.

Krav til håndverkere

Generelt må håndverkere som arbeider på fredete bygninger, ha nødvendig kunnskap og erfaring fra antikvarisk arbeid. Det er viktig å ha den rette holdningen til dette arbeidet, beherske aktuelle teknikker, og å ha faglig grunnlag for å kunne ta riktige valg når det gjelder materialer og metode.

I noen tilfeller vil det være nødvendig med spesialkompetanse for at resultatet skal bli tilfredsstillende. Dette kan være ved restaurering av vinduer, dokumentasjonsarbeid, blanding av maling etter historisk resept, konserveringsarbeider mm. Når vernemyndigheten gir tillatelse til endringer, kan det settes vilkår om at utførende håndverkere har antikvarfaglig kompetanse.

Geitungen fyrstasjon, Rogaland. Foto: Kystverket.

Veiledere for vedlikehold

Det er behov for å sammenfatte retningslinjer for vedlikehold av fyrstasjonene, både de fredede og de ikke fredede, i egne veiledere for vedlikehold, og Kystverket er nå i ferd med å utarbeide slike veiledere. Denne prosessen vil også innebære nær kontakt med ulike vernemyndigheter, for å finne frem til løsninger som i størst mulig grad kan være felles for etatens fredede bygninger. I og med at søknad om dispensasjon avgjøres av den enkelte fylkeskommune, kan tolkning av og praksis i oppfølging av fredningsvedtakene variere noe fra fylke til fylke. Veiledere for vedlikehold bør kunne bidra til å harmonisere praksis ut fra et nasjonalt perspektiv, selv om de naturligvis ikke vil kunne erstatte kravene til saksbehandling i den enkelte sak.

Noen generelle punkter om antikvarisk bygningsvern

Grunnholdninger til vern

Kulturminner er en viktig del av vår samlede kulturarv. Bygningene dokumenterer tidligere tiders samfunnsforhold, levekår, liv og gjøremål,

byggeskikk og håndverksteknikker.

Gamle bygninger er ikke-fornybare ressurser, og de er primærkilder til kunnskap om fortida. Alle andre nedtegnelser, fotografier og registreringer innebærer grader av fortolkning. Bygningene er derfor en unik kilde til kunnskap og et umistelig grunnlag for framtidig forskning, enten det gjelder levekår, byggeteknikk, dekordetaljer eller lignende. Ved framtidig bruk og modernisering er det viktig at vi i minst mulig grad reduserer bygningenes verdi som historisk kilde. Som hovedregel skal man være svært varsom med å fjerne elementer i en fredet bygning – alle de historiske epokene som har nedfelt seg i det fysiske bygningsmiljøet, forteller en historie om bygningens og stedets utvikling. I noen tilfeller kan man imidlertid bli nødt til å prioritere mellom ulike faser. Unntaksvis kan det også vært aktuelt å tilbakeføre en bygning til en dokumentert tidligere tilstand.

Råd for vedlikehold og istandsetting - grunnprinsipper innen bygningsvernet

De viktigste grunnprinsippene er:

- Mest mulig av alle deler av bygningen skal bevares. Derfor må inngrepene ved vedlikehold og utbedring være så små som mulig.
- Det er bedre å vedlikeholde framfor å reparere, og det er bedre å reparere framfor å skifte ut.
- Det må brukes tradisjonelle materialer og metoder, både ved vedlikehold og eventuell utskifting.
- Skjulte deler av bygningen (konstruksjoner) er like viktige å ta vare på som synlige (overflater).
- Hvis man må endre, er det bedre å føye noe til enn å fjerne originale eller gamle deler. Det beste bygningshistoriske "arkivet" er bygningen selv.
- Gamle ombygginger og endringer av en bygning er ofte viktige å bevare. De kan fortelle om bygningens livshistorie gjennom skiftende stilretninger og bruk.
- Når noe fjernes eller endres, skal aktuell dokumentasjon bli nedtegnet og arkivert. I spesielle tilfeller sikres dokumentasjonen ved lagring av den fjernete bygningsdelen (nærmere retningslinjer vil bli utarbeidet for dette).
- Endringer skal om mulig være reversible. Når behovene endrer seg, kan de nye elementene fjernes og bygningen kan framstå slik den var før endringen.

Vedlikehold – definisjon og faglige prinsipper

Hovedregelen er at løpende vedlikehold utføres uten at vernemyndighetene trekkes inn, mens man må søke tillatelse for endringer. Grensen mellom vedlikehold og endring kan være vanskelig å definere, og ulike aktører kan ha ulik oppfatning av begrepene. Kulturminnevernets definisjon av vedlikehold er snever, i den hensikt å ivareta kulturhistoriske verdier.

Mange eiere har i beste mening utført "vedlikeholdsarbeid" på en slik måte at vernemyndighetene vurderer dette som endring/inngrep, som i verste fall er skadelig for kulturminnet. Dette kan for eksempel være bruk av for tett maling, som medfører avskalling og råteskader, eller utskifting av opprinnelige bygningsdeler som burde blitt istandsatt av en kyndig restaureringshåndverker. Vedlikeholdet av en fredet bygning er underlagt kulturminneforvaltningens overvåkning. Det kan oppstå usikkerhet om hva man kan utføre uten å spørre, og når man må søke om tillatelse.

Hovedprinsippet for vedlikehold av gamle bygninger er å bevare mest mulig av de gamle bygningsdelene og å hindre skader. Dette gjelder både synlige og skjulte konstruksjoner og elementer. Vedlikeholdet skal om mulig skje på samme måte som da huset ble bygget, med samme teknikk, utførelse og materialbruk. I praksis vil dette noen ganger bety merarbeid, andre ganger krever det bare omtanke og kompetanse.

Homlungen fyrstasjon, Østfold. Foto: Kystverket.

Ved å bevare de gamle bygningsdelene og overflatene beholder bygningen sin autenticitet, og dermed sin vitenskapelige kildeverdi og opplevelsesverdi. En kopi kan aldri fullt ut erstatte de opprinnelige bygningsdelene. Selv om kopien er nøyaktig likt utført, er minst to dimensjoner gått tapt:

1. Aldersverdien: Spor av "tidens tann" er borte. Vi kan ikke lenger berøre de samme materialene som våre forgjengere.

2. Sannhetsgehalten: Hvordan kan våre etterkommere vite at kopien er nøyaktig utført?

Kan de stole på at historien og byggeteknikken som formidles, er identisk med den opprinnelige?

Større vedlikeholdsarbeider og endringer

Det må søkes om tillatelse for større vedlikeholdsarbeider, større reparasjoner og endringer i en fredet bygning. Som oftest blir det gitt tillatelse når endringene er små og tiltaket er nødvendig for fortsatt bruk. Kulturminneforvaltningens oppgave er å passe på at det ikke blir gjort så mange endringer i årenes løp at det til slutt er lite igjen av det opprinnelige huset.

Eksempler på større vedlikeholds-/istandssettingsarbeider som krever tillatelse:

- endring av utvendig malingstype/farge, fjerning av eldre malinglag, overmaling av dekor og lignende
- vedlikehold av utvendig kledning som innebærer et betydelig omfang utskifting av råteskadet virke
- restaurering av vinduer der det er råteskader som innebærer betydelig innspunsing av nytt virke og forbedring/endring av tekniske løsninger

Eksempler på andre endringer som krever tillatelse:

- utskifting av bygningselementer, som utvendig panel, vinduer og ytterdører
- tildekking eller fjerning av eksisterende utvendige overflater
- oppsetting eller riving av innvendige lettvegger
- installering av våtrom eller kjøkken etc.
- fasadeendringer
- oppføring av tilbygg
- tilbakeføring til tidligere dokumenterbar tilstand

Et overordnet prinsipp er at alle endringer om mulig skal gjøres reversible, slik at de i framtida kan la seg tilbakeføre. Endringer og tilføyelser skal kunne fjernes uten at bygningen blir forringet. I praksis kan dette eksempelvis innebære at nye skillevegger festes slik at de lett kan fjernes uten å sette merkbare spor.

Tilbakeføring

Når vernemyndighetene skal vurdere forslag til endringer, vil de ta hensyn til hvilken periode – eventuelt flere perioder – i bygningens historie som fredningen søker å bevare. Hvis det er foretatt endringer i nyere tid, kan det i noen få tilfeller være aktuelt å tilbakeføre bygningen til et tidligere eller opprinnelig utseende. Dette kan gjelde et helt eksteriør, deler av bygningen, enkelte rom eller mindre bygningsdeler og detaljer. Følgende premisser og forutsetninger bør ligge til grunn for at en tilbakeføring skal kunne vurderes:

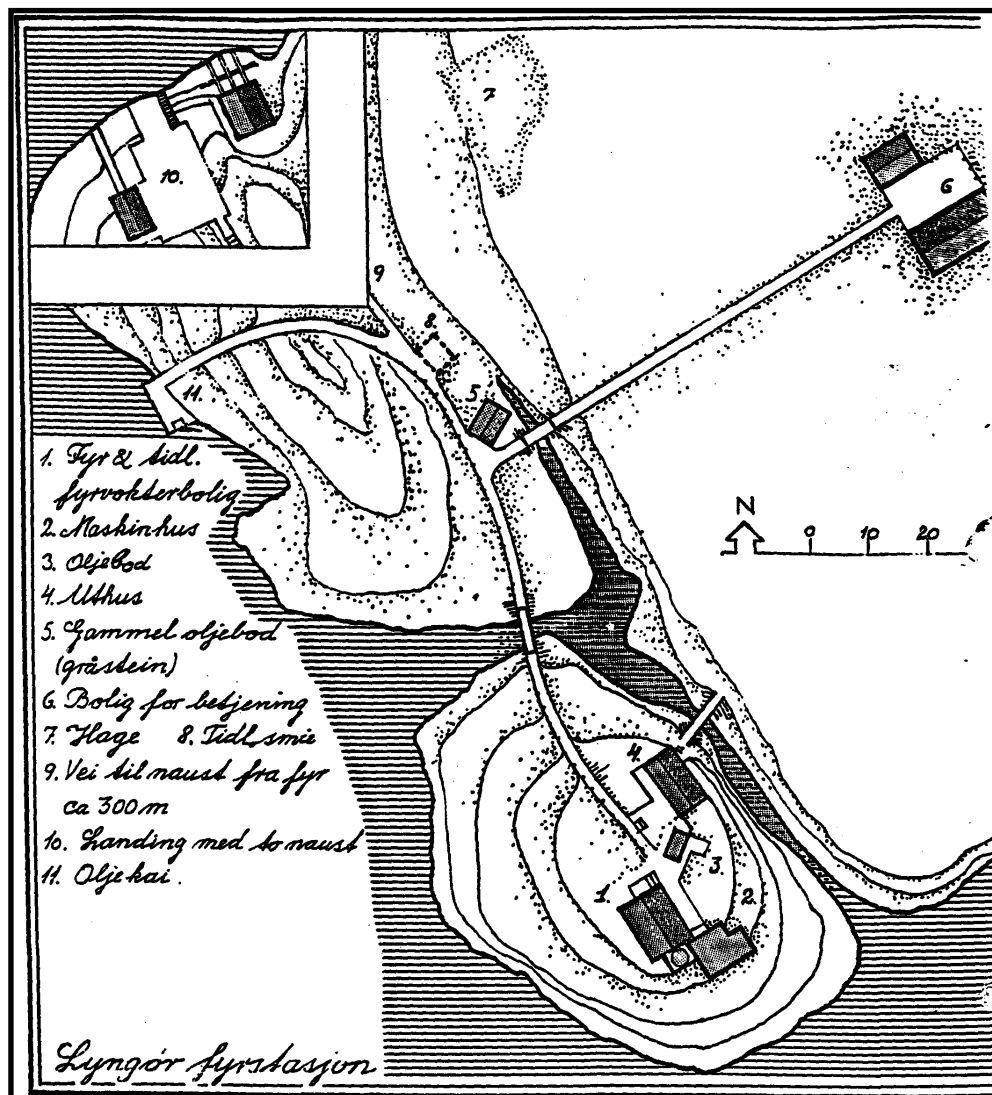
- Det foreligger sikker, god og tilstrekkelig dokumentasjon (tegninger, fotografier eller lignende) av den opprinnelige situasjonen.
- Tilbakeføring basert på gjetting kan normalt ikke godtas.
- De nyere tilføyelsene som fjernes eller tildekkes, har relativt lav/underordnet verdi.
- Kulturminnet er ikke for sterkt endret. Hus som har fått ny takform, hovedvolum eller lignende bør bevares slik de er. Tilbakeføring av vindustyper og kledning på en bygning med intakt hovedform, kan derimot være aktuelt.

LYNGØR FYRSTASJON SPESIELL DEL

KART

Situasjonskart

Hentet fra fredningsvedtaket.
Tegning: Sven Poulsson.

Fredet område

Terneskjæra

84/37,38

E 39 128
6,88 Fyrlykt

Lyngør Fjæra
84/41

Lokkandskjærene

Kjøholmen

84/12

Lyngør

Kjøholmgapet

Humleholmen
81/41,88
11,0

Trøa

Skåvika

81/77
81/76

Grøntangen

Myrbukta

Åkertangen

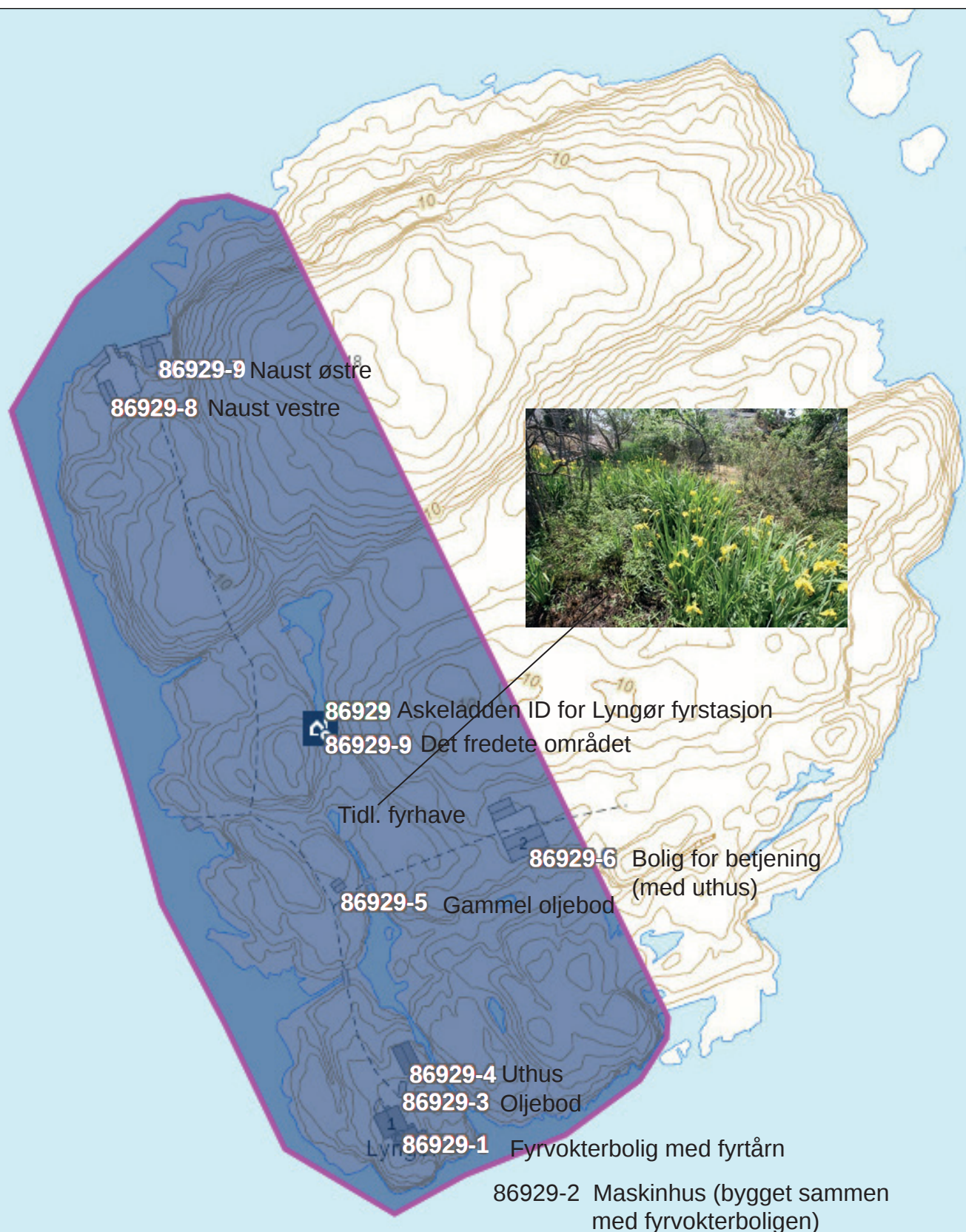
Vollen

81/

LYNGØR FYRSTASJON (STATEN V/
KYSTVERKET) GNR.82 BNR.12
TVEDESTRAND KOMMUNE

--- AVGRENSNING AV FREDN.OMR

25. MAI 1997, RIKSANTIKVAREN

Kart med ID
for hvert enkelt objekt.

Hentet fra Riksantikvarens
kulturminnedatabase Askeladden.

Faktaopplysninger om Lyngør fyrstasjon

Eiendomsinformasjon

Opprettet		1879	
Fylke		Region	Kystverket Sørøst
Kommune		0902 Tvedestrand	
Fyrlistennummer		056600	
Dato for fredningsvedtak		26. november 1997	
Andre vernebestemmelser		Del av Raet Nasjonalpark. FOR-2016-12-16-1632 Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner, Aust-Agder.	
Eiendom (kommunenr., gårdsnr., bruksnr.)		0902 / 84 / 12	
Nummer i Askeladden	86929	Grunneier	Staten v/ Kystverket
Utleie		Aust-Agder Turistforening (gjelder for deler av bygningsmassen, bolig for betjening med uthus, og vestre naust).	

Oversikt over registrerte bygninger og konstruksjoner

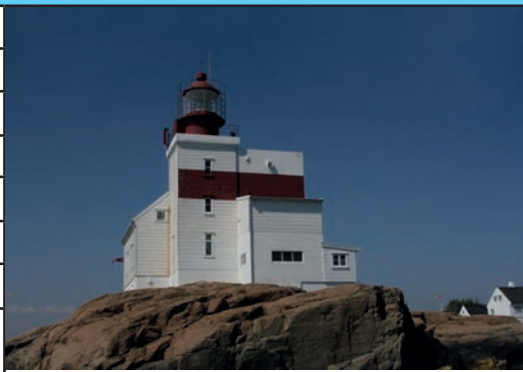
Byggnr. i fredningsvedtaket	Bygnings-type	Bygg-status	GAB-nr.	Nummer i Askeladden	Verneklasse / §	Omfanget av fredningen
1	Fyrvokter-bolig med fyrtårn	Intakt	193541518	86929-1	Klasse 1, kulturminneloven § 15	Fredningen gjelder bygningens eksteriør og interiør.
2	Maskinhus	Intakt	193561349	86929-2	Klasse 1, kml § 15	Fredningen gjelder bygningens eksteriør og interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur/ romfordeling.
3	Oljebod	Intakt	193541615	86929-3	Klasse 1, kml § 15	Som i feltet over.
4	Uthus	Intakt	193541607	86929-4	Klasse 1, kml § 15	Som i feltet over.
5	Gammel oljebod	Intakt	193561330	86929-5	Klasse 1, kml § 15	Som i feltet over.
6	Bolig for betjening med uthus	Intakt	193541003	86929-6	Klasse 1, kml § 15	Som i feltet over.
10	Naust østre	Intakt	193541658	86929-7	Klasse 1, kml § 15	Som i feltet over.
10	Naust vestre	Intakt	193541631	86929-8	Klasse 1, kml § 15	Som i feltet over.
	Det fredete området			86929-9	Klasse 1, kml § 19	Fredningsvedtaket omfatter videre et område rundt fyrstasjonen i henhold til lov om kulturminner §19. Fredningsområdet omfatter del av eiendommen på gnr.84 bnr.12 (Staten v/Kystverket), slik at fyrstasjonens bygninger og nære omgivelser inngår i området. Grensen er trukket fra bukt til bukt nordøst for boligen og uthuset.

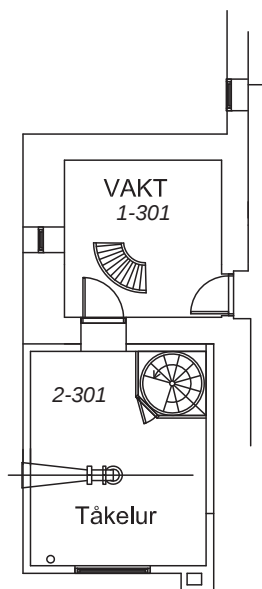
Litt om fyrstasjonens historikk	I Lyngørs glansdager, rundt 1875, meldte kravet seg om et eget fyr som kunne vise leden til tettstedet. Etter en del påtrykk fra toneangivende lokalpersoner, bevilget Stortinget de nødvendige pengene ganske raskt. Allerede 1. september 1879 ble lyset i det knappe 17 meter høye tårnet tent for første gang. Fyrlyset var rødt frem til 1924 da det ble endret til hvitt. I 1946 fikk Lyngør fyr diafon tåkesignal. Dermed måtte fyrbygningen bygges om for å få plass til maskineriet. Da måtte også fyret ha økt bemanning, og en ny assistentbolig med to leiligheter ble bygget hundre meter unna fyrbygningen. Fyrstasjonen ble drevet som familiestasjon helt frem til 1973. Da flyttet fyrvokterens familie på land, og bemanningen ble øket med nok en assistent. Fyrstasjonen ble avbemannet i 2004.
Vernestatus	Fyrstasjonen er fredet etter kulturminneloven §15 (bygninger) og §19 (området). Fyrstasjonen ligger innenfor grensene av Raet Nasjonalpark. FOR-2016-12-16-1632 Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner, Aust-Agder.
Formålet med fredningen	Formålet med fredningen av Lyngør fyrstasjon er å bevare et kulturhistorisk og arkitektonisk verdifullt bygningsanlegg med fyrvokterbolig med fyrtårn og øvrige bygninger på fyrstasjonen og miljøet rundt fyrstasjonen. Formålet med fredningen av fyrtårnet er å bevare tårnets eksteriør og interiør med fast inventar og teknisk utstyr knyttet til fyrdriften. Fredningen gjelder ikke teknisk utstyr i drift. Formålet med fredningen av fyrvokterboligen og de øvrige bygningene er å bevare bygningenes eksteriør og interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur / romfordeling. Formålet med fredningen av området rundt fyrstasjonen er å bevare virkningen av kulturminnet i miljøet ved å bevare miljøets karakter. Miljøet består av forskjellige kulturminner og landskapselementer som landinger, slipper, vei opp til fyrstasjonen, rester etter tidligere smie, broer og haver.
Fra Riksantikvarens frednings-begrunnelse	Lyngør fyrstasjon har stor miljøbetydning på grunn av sin sammenheng med den verneverdige bebyggelse i Lyngør og samspillet med det omkringliggende landskapet. Fyrstasjonen er en meget fin representant for en større, sammensatt stasjon med mange bygninger. Den store fyrbygningen har høy aldersverdi som et tidlig eksempel på betongbyggeri. Lyktehuset er det originale. Det opprinnelige linseapparatet med drivverk er fremdeles intakt. Diafonen er bevart, mens trykktankene er fjernet. Lyngør fyrstasjon har som bygningsanlegg høy autentisitet med fyrstasjonens bygninger, med unntak av tidligere smie, bevart. Bygningene har som enkeltelementer gjennomgått endringer, endringer som er typiske for utviklingen av landets fyrstasjoner. I sosial- og næringshistorisk sammenheng er Lyngør fyrstasjon et representativt eksempel på en fler-familiestasjon. Kulturminner som rester etter smie, haver og uthus gir et bilde av livet på fyrstasjonen utover selve fyrdriften. Fyrvokterboligen fungerer som et viktig landemerke og identitetsskapende element i skjærgården.
Fyrstasjonens egenart, sårbarhet og tålegrense	Lyngør fyr er et kystfyr. Holmen fyrstasjonen ligger på er preget av slake svaberg, men også områder med tett vegetasjon. Her er også rester av tidligere fyrhage på øya.
Kystverkets føringer for ny bruk og videre utvikling	Deler av fyrstasjonen er er tatt i bruk som kystledhytte, i regi av Aust-Agder Turistforening. Denne ordningen bør videreføres.

FYRVOKTERBOLIG MED FYRTÅRN

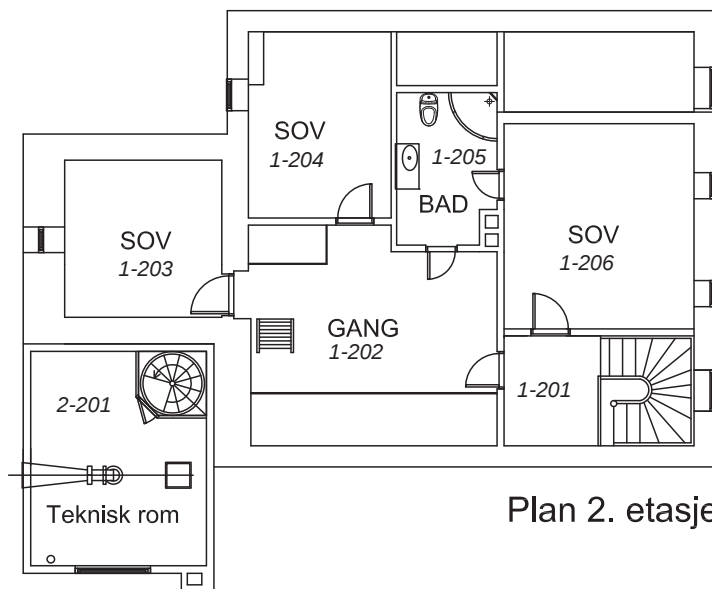
Bygningens navn	Fyrvokterbolig med fyrtårn	
Nummer i Askeladden	86929-1	
GAB nr.	193541518	
Byggnr. i fredn.vedtak	1	
Byggeår	1879	
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet	
Opprinnelig funksjon	Fyrvokterbolig og fyrtårn	
Fredningsomfang	Fyrtårnets eksteriør og interiør og fyrvokterboligens eksteriør og interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur / romfordeling.	
Navigasjonsinstallasjon	3. ordens linse	
Bygningsbeskrivelse	Fyrvokterboligen og maskinhuset er sammenbygget. Fyrvokterboligen med fyrtårn, maskinhus og uthus er utført i betong.	
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjell 2. Fundament: Betong på fjell 3. Grunnmur: Støpt betong 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong 5. Gulv på grunn: Støpt betong 6. Yttervegger: Støpt betong med eternittplatekledning 7. Ytterdører: Isolerte og panelte ramtredører. 8. Vinduer: Koblete, sidehengslete flere-rams trevinduer med sprosse i ytterste glass. 9. Tak: Saltak med sperrebind 10. Taktekking: Diagonallagte rasteheller av skifer 11. Takrenner og nedløp: lys grå plastrenner. 12. Beslag: Kantbeslag på galleri enkelte blybeslag over vinduer 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Støpt betong 16. Etasjeskiller: Støpt betong over kjeller, trebjelkelag mellom 1. og 2. etasjer. Stålbjelker og tregulv i fyrtårnet. 17. Innvendige trapper: Lukket tretrapp, malt grå 18. Piper og ildsteder: En murt og pusset pipestokk. Ikke i bruk. 19. Luker og ventilasjon: Flere ventilhetter i yttervegg. 20. Galleri og balkong: Galleri med fyrlykt.	
Endringshistorikk	Interiøret i fyrvokterboligen har gjennomgått store endringer, og for en stor del fått platekledning på veggene. I kjelleren er det to vannsisterner, hvorav den ene er ute av bruk og uten tilgang i dag. Ny kjøkkeninnredning montert i 1948. Innlagt bad i 2. etg. i 1953. Tilbakeføring av vinduer i 2014. Boligen ble tilkoblet kommunalt vann- og avløpsnett i 2010. Badet i fyrvokterboligen ble opprustet 2018.	
Retningslinjer for videre utvikling	Det er verken nødvendig eller ønskelig med bygningsmessige endringer av fyrtårnet og fyrvokterboligen. Det skal ikke være adgang til selve navigasjonsinstallasjonen for andre enn Kystverkets personell.	
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper. Endring av eksisterende eller montering av ny fast innredning / installasjon i tårnet er søknadspliktig. Dette gjelder også i forbindelse med Kystverkets egen virksomhet.	

Maskinhus

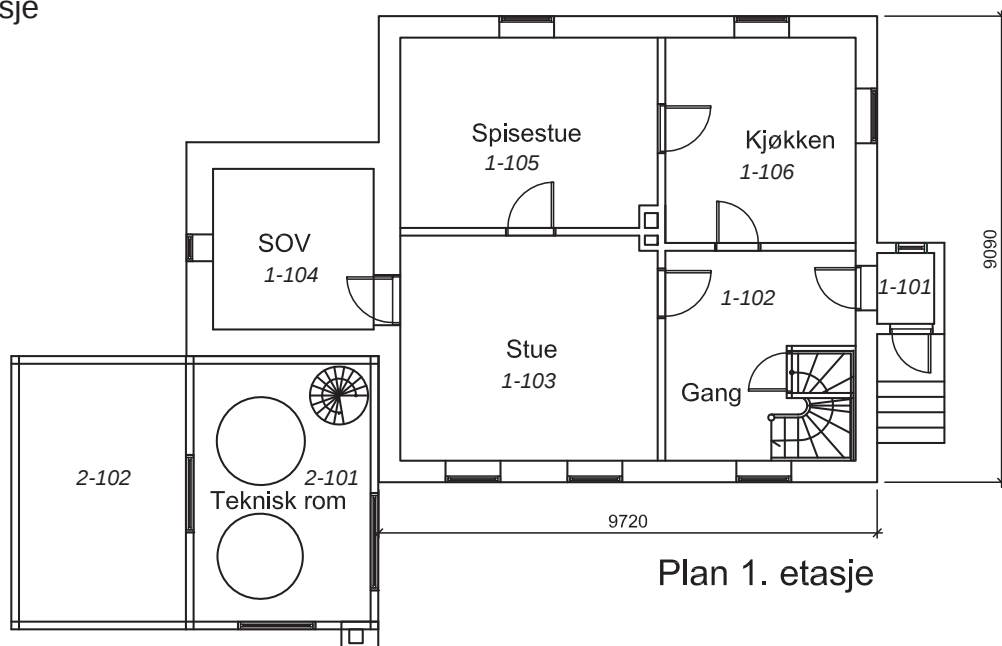
Bygningens navn	Maskinhus	
Nummer i Askeladden	86929-2	
GAB nr.	193561349	
Byggnr. i fredn.vedtak	2	
Byggeår	1946	
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet	
Opprinnelig funksjon	Maskinhus	
Fredningsomfang	Eksteriøret og interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur / planløsning.	
Bygningsbeskrivelse	Maskinhuset har eternittkledning med et rødmalt felt i fronten mot sydøst. Maskinhusets flate tak har gummitekking, mens tilbyggene med pulttak har papp på taket.	
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjell 2. Fundament: Støpt betong på fjell 3. Grunnmur: Støpt betong 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong 5. Gulv på grunn: Støpt betong 6. Yttervegger: Støpt betong 7. Ytterdører: Isolert og panelt ramtredør 8. Vinduer: Sidehengslet trevindu, fastkarm støpejernsvindu med enkle glass. 9. Tak: Flate / med fall. 10. Taktekking: Gummibelegg / papp 11. Takrenner og nedløp: Lys grå last 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Skråtak på vaktrommet. 15. Innervegger: Støpt betong 16. Etasjeskiller: Støpt betong 17. Innvendige trapper: Stål vindeltrapp 18. Piper og ildsteder: Ingen 19. Luker og ventilasjon: Ventilhetter i yttervegg, lufting fra tekniske rom 20. Galleri og balkong: Ingen	
Endringshistorikk	Maskinhuset har vært nokså uforandret siden byggingen. Vaktrom i 1. etasje ble bygget til i 1953. Reparasjon og utskifting av enkelte vinduer i 2014.	
Retningslinjer for videre utvikling	Bygningen er i tjenstlig bruk for Kystverket.	
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.	

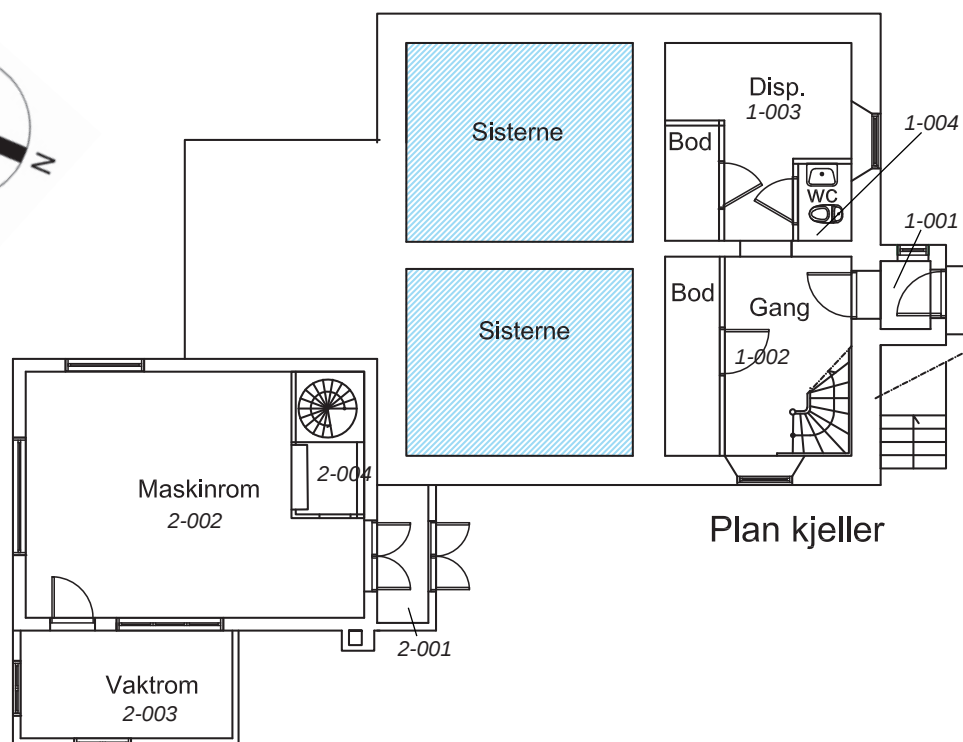
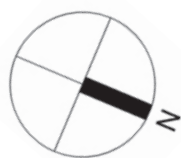
Plan 3. etasje

Plan 2. etasje

Plan 1. etasje

Plan kjeller

Over: Fasade mot vest
Til høyre: Fasade mot syd
Under: Fasade mot nord

Over: Fyrboligen fotografert i 2009.

Over: Etter skifting / tilbakeføring av vinduer i 2014.

Over: Maskinrom 2-002

Over: Vaktrom 2-003 i maskinhuset.

Over: Trapp ned til kjeller i boligen.

Over: Teknisk rom i maskinhusets 2. etasje.

Under: Bod/disp. areal i boligen, rom 1-003.

Over: Tilbakeføring av vinduer i 2014 satte et fint preg på huset.

Over: Fra stue, rom 1-103 i boligen.

Over: Gang i bolig, rom 1-102.

Under: Soverom 1-104.

Over: Kjøkken 1-106 i boligen.

Under: Spisestue 1-105.

Over: trapp til 2. etasje.

Under: Gang i 2. etasje. rom 1-202.

Under: Soverom 1-204.

Over: Soverom 1-206 i 2. etasje.

Over: Soverom 1-203.

Under: Bad i 2. etasje.

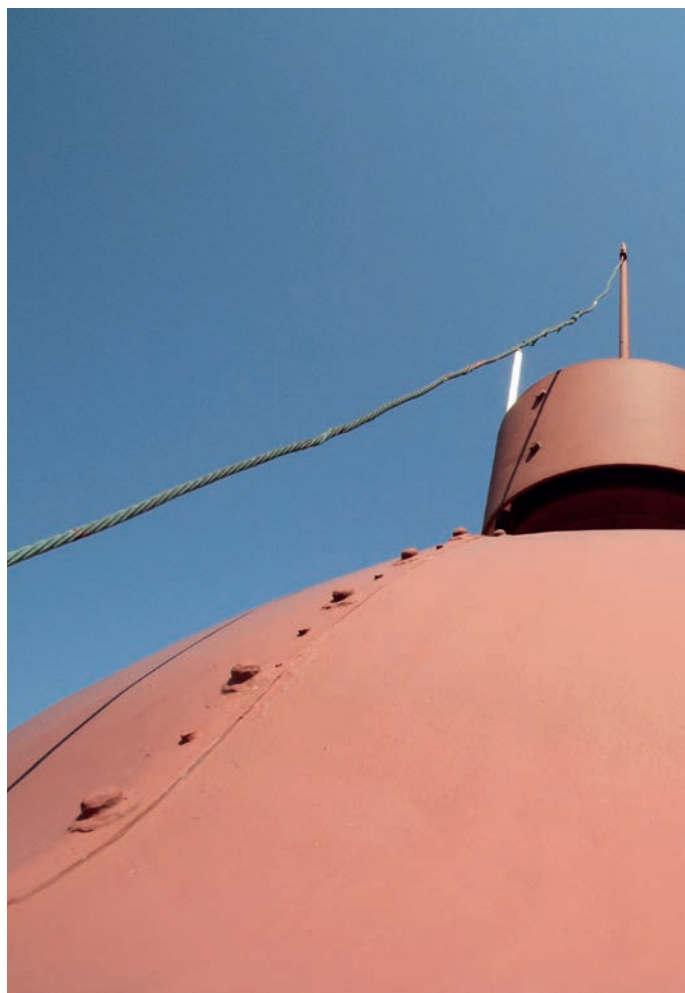

Under: Rom på loftet.

Over: Diafon tåkesignal fra 1946.

Over: Klinket platetak over fyrlykta.

Vaktrom 1-301 i fyrtårnet.

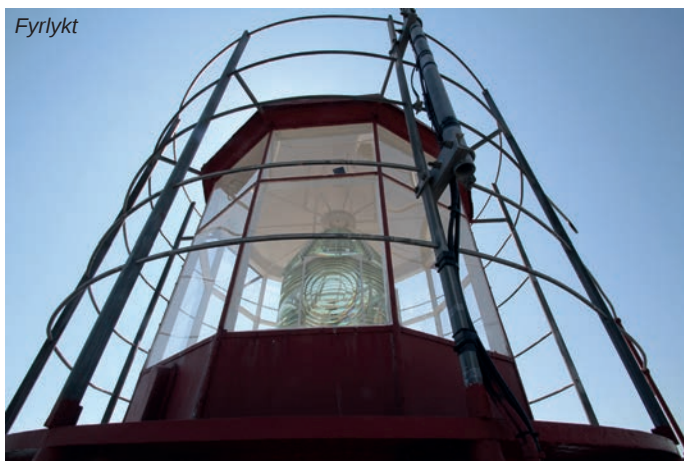

Taket på boligen, solid skifer.

Linse og fyrlykt

Fyrlykt

Linsefot

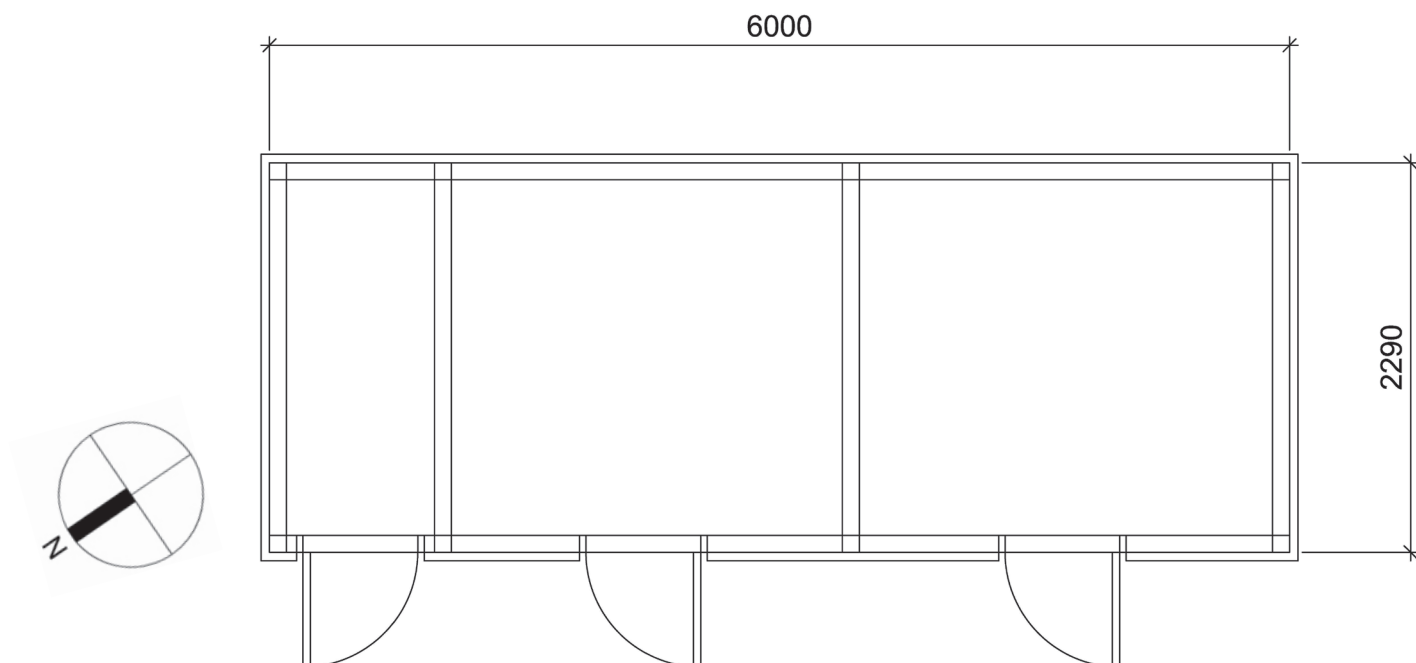
Linse med understell

Trapp til fyrlykt

Oljebod

Bygningens navn	Oljebod	
Nummer i Askeladden	86929-3	
GAB nr.	193541615	
Byggnr. i fredn.vedtak	3	
Byggeår	1879	
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet	
Opprinnelig funksjon	Oljebod	
Fredningsomfang	Eksteriøret og interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur / planløsning.	
Bygningsbeskrivelse	Oljeboden er en uthusbygning med pulttak, bindingsverkskonstruksjon og ytterkledning av stående, hvitmalt trepanel. Labankdører til tre adskilte rom.	
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjellgrunn 2. Fundament: Støpt betong på fjell 3. Grunnmur: Støpt betong / ringmur 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong 5. Gulv på grunn: Støpt betong 6. Yttervegger: Tre bindingsverk og en vegg (bakvegg) i støpt betong 7. Ytterdører: Labankdører 8. Vinduer: Ingen 9. Tak: Pulttak 10. Taktekking: Eternitt bølgeplater 11. Takrenner og nedløp: Ingen 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Lett bindingsverk 16. Etasjeskiller: Ingen 17. Innvendige trapper: Ingen 18. Piper og ildsteder: Ingen 19. Luker og ventilasjon: Naturlig ventilasjon	
Endringshistorikk	Bygningen er autentisk.	
Retningslinjer for videre utvikling	Bygningen er i tjenstlig bruk av Kystverket.	
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.	

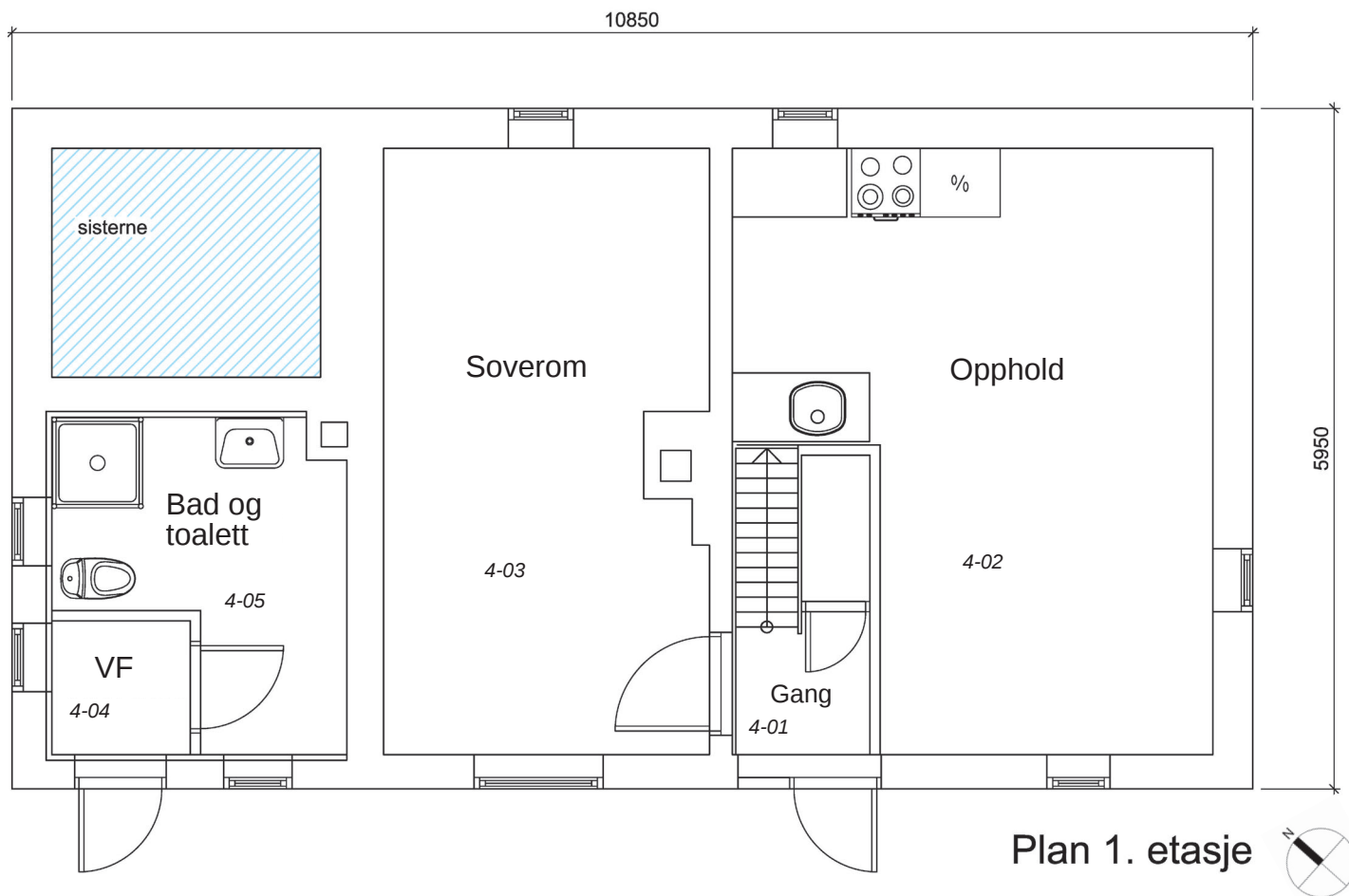

Bilder fra de tre rommene i oljeboden.

Uthus

Bygningens navn	Uthus	
Nummer i Askeladden	86929-4	
GAB nr.	193541607	
Byggnr. i fredn.vedtak	4	
Byggeår	1879	
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet	
Opprinnelig funksjon	Uthus	
Fredningsomfang	Eksteriøret og interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur / planløsning.	
Bygningsbeskrivelse	I uthuset er det innredet en liten leilighet og bad. Tidligere var det bryggerhus i rommet der det nå er bad. Uthusets 1. etasje er støpt i betong, loftsgavler er i bindingsverk med trekledning og eternitt bølgeplater. Flere av vinduene er skiftet.	
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjellgrunn 2. Fundament: Støpt betong på fjell og komprimerte masser 3. Grunnmur: Støpt betong 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong 5. Gulv på grunn: Støpt betong / tregulv 6. Yttervegger: Støpt betong (tilbygget er kledd med eternittplater). 7. Ytterdører: Isolerte og panelte ramtredører 8. Vinduer: Enkle trevinduer 9. Tak: Saltak med sperrebind 10. Taktekking: Eternitt bølgeplater 11. Takrenner og nedløp: Stålnenner og nedløp, hvitmalte 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Støpt betong 16. Etasjeskiller: Trebjelkelag 17. Innvendige trapper: Lukket tretrapp 18. Piper og ildsteder: 2 murte og pussete pipestoker 19. Luker og ventilasjon: Enkelte luftespalter med ventilasjonsgitter i yttervegg	
Endringshistorikk	I forbindelse med at bemanningen ble økt på fyrstasjonen og det ble behov for å ta uthuset i bruk til bolig, ble det opprinnelige uthuset forlenget til også å inneholde sanitærrom (bad, skifterom og sisterner). Flere vinduer er skiftet. Innvendige vegger kledd med lakkert furupanel. Flere rom malt i 2018.	
Retningslinjer for videre utvikling	Bygningen er i tjenstlig bruk av Kystverket.	
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.	

Over: Kjøkken (del av oppholdsrom) 4-02, malt i 2018.

Over: Soverom 4-03. Vegger malt i 2018.

Over: Bad og do, rom 4-05

Under: Fra loftet

Over: Oppholdsrom 4-02. Bilde tatt før rommet ble malt.

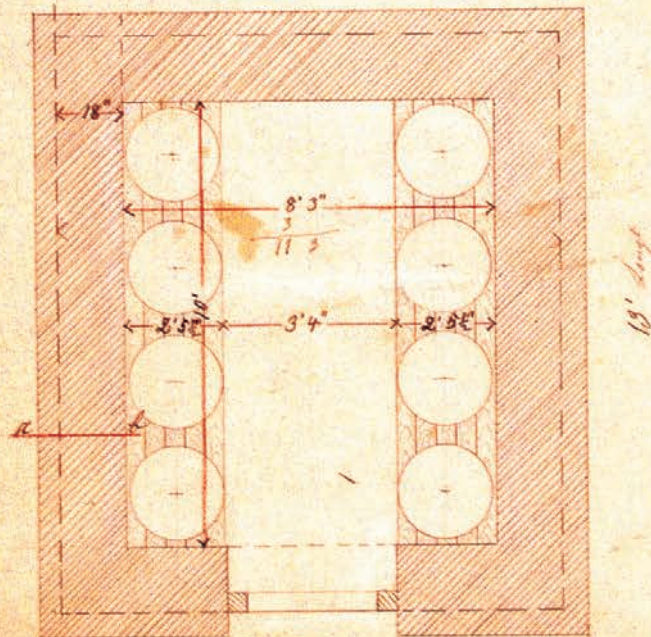
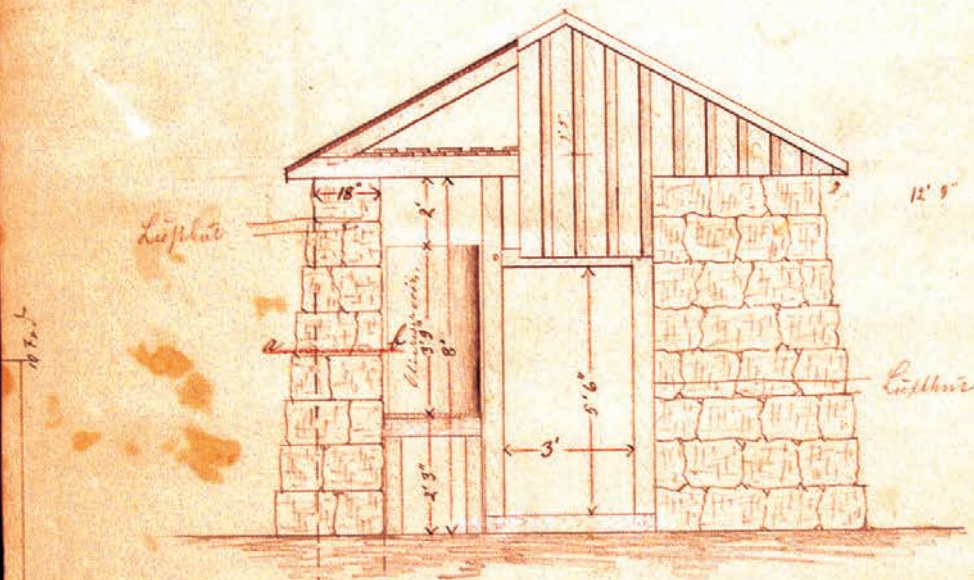
Under: Fra loftet

Gammel oljebod

Bygningens navn	Oljebod	
Nummer i Askeladden	86929-5	
GAB nr.	193561330	
Byggnr. i fredn.vedtak	5	
Byggeår	1879	
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet	
Opprinnelig funksjon	Oljebod	
Fredningsomfang	Fredningen gjelder eksteriøret og interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur / planløsning.	
Bygningsbeskrivelse	Gammel oljebod i naturstein er idag malt med oljemaling, sannsynligvis på underlag av kalkpuss. Gavlene er kledd med tømmermannspanel. I den ene gavlen (mot vest), står en labankdør.	
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjellgrunn 2. Fundament: Naturstein på fjell 3. Grunnmur: Naturstein 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong 5. Gulv på grunn: Støpt betong 6. Yttervegger: Naturstein 7. Ytterdører: Labank, malt rødbrun. 8. Vinduer: Ingen 9. Tak: Saltak 10. Taktekking: Eternitt bølgeplater 11. Takrenner og nedløp: Ingen 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Ingen 16. Etasjeskiller: Ingen 17. Innvendige trapper: Ingen 18. Piper og ildsteder: Ingen 19. Luker og ventilasjon: Naturlig ventilasjon	
Endringshistorikk	Oljeboden er autentisk. Taktekkingen er blitt skiftet, i 1921 var det bordtak og bølgeblikk tekking.	
Retningslinjer for videre utvikling	Bygningen er i tjenstlig bruk av Kystverket.	
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.	

Alteideldes til Lyngøe Fjær

402.

Tegnet af Leif Aarø paa Lyngø 9. Mai 1849. 6^I
 naar Tegningene er bragt dertil som indtil Kontoret. Nr 8.

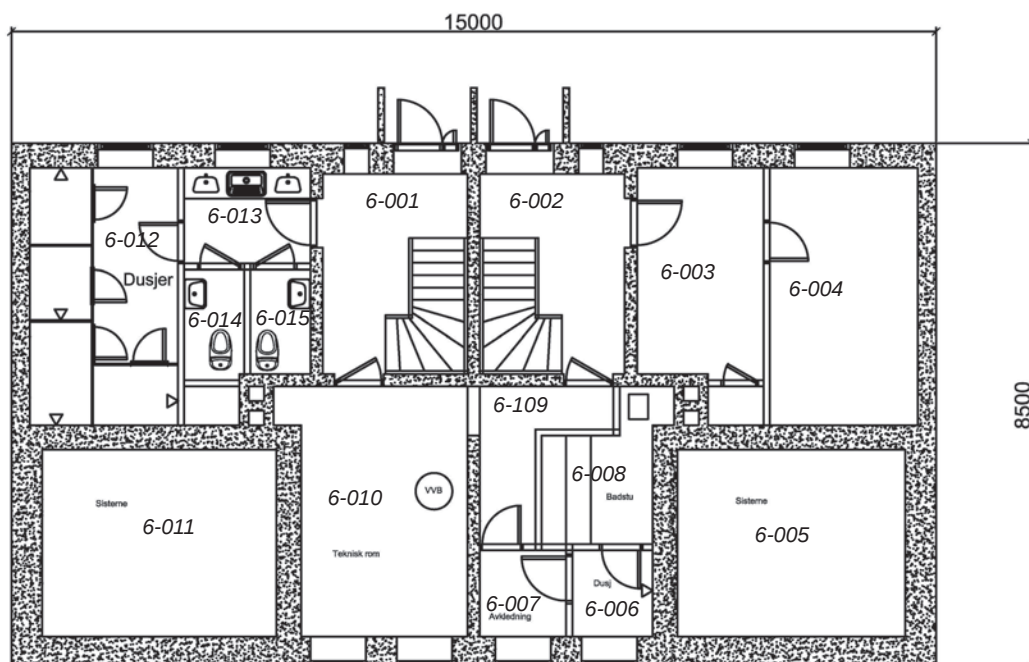
Under: Labankdør til oljeboden.

Til høyre: Hjørne mot vest.
Nede til høyre: Hjørne mot øst.

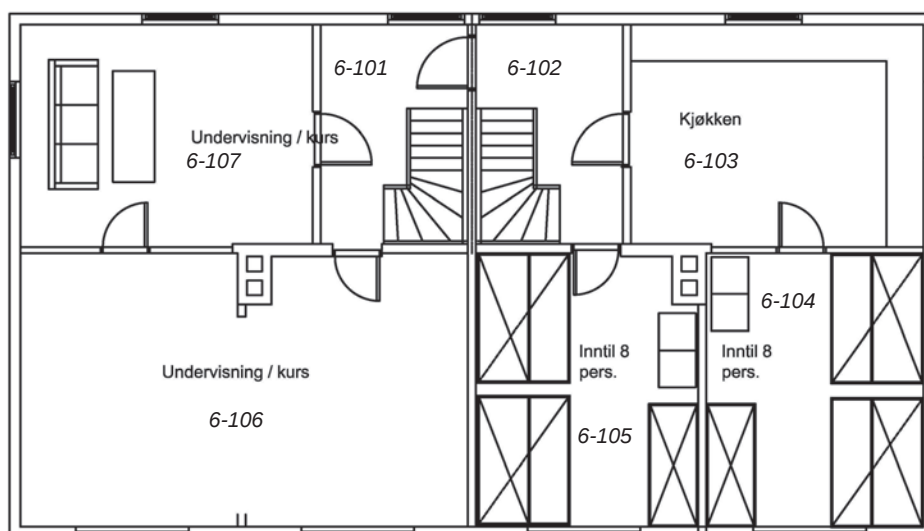

Bolig for betjening (med uthus)

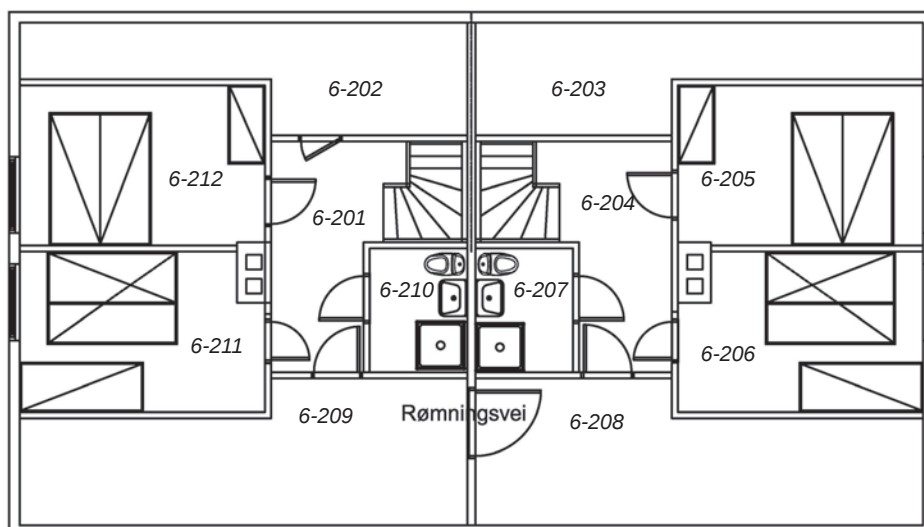
Bygningens navn	Bolig for betjening	
Nummer i Askeladden	86929-6	
GAB nr.	193541003	
Byggnr. i fredn.vedtak	6	
Byggeår	1973	
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet	
Opprinnelig funksjon	Betjentbolig	
Fredningsomfang	Eksteriøret, samt interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur / planløsning.	
Bygningsbeskrivelse	Boligen for betjening og uthuset har eternittkledning. Boligen er tekket med betongstein og uthuset med sortmalte bølgeplater av eternitt. Boligen bestod av to like leiligheter. Interiørene i bolig og uthus er modernisert. Tidligere var det hønsehus og utedo i uthuset.	
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjell 2. Fundament: Betong på fjell 3. Grunnmur: Støpt betong 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong 5. Gulv på grunn: Betong 6. Yttervegger: Bindingsverk i 2. etasje. Ytterkledning med eternittplater. 7. Ytterdører: Panelte og isolerte ramtredører. Lakkerte. 8. Vinduer: Enkle, sidehengslete trevinduer med løse påskrudde sprosser og varevindu. 9. Tak: Saltak med sperrebind. 10. Taktekking: Sorte sementstein. 11. Takrenner og nedløp: Hvitmalte stålrenner. 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Bindingsverk med trekledning / plater. 16. Etasjeskiller: Trebjelkelag 17. Innvendige trapper: Lukket og malt tretrapp 18. Piper og ildsteder: 2 murte og pussete pipestokker 19. Luker og ventilasjon: Flere ventilhetter i yttervegg 2. etasje.	
Endringshistorikk	Mindre endringer er skjedd innvendig i boligen, vesentlig p.g.a. brannsikkerhet (endring av dører, rømningsveier via kott), og fjerning av vegg mellom to stuer for å muliggjøre kursrom, samlingsrom for grupper av besøkende, og innredning av dusj- og sanitærrom i kjelleretasjen (2010). Utført i forbindelse med tilretteleggelse for ny bruk etter avbemannning. De fleste vinduene ble byttet i 2018. Bruksendret....	
Retningslinjer for videre utvikling	Bygningene er godt egnet til ny bruk.	
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.	

Kjeller - plan

1. etasje plan

Over: Fasade mot sørøst.

Under: fasade mot gårdsplass, mot nordvest.

Under: Fasade mot nordøst.

Fasade mot sydvest

Over: Rom -002, entrée i leilighet mot øst.

Under: Vaskerom, rom 6-010.

Over: Fra samling av dusjer i fellesbad, sanitærrom 6-012.

Under: Fra en av dusjene i rom 6-012.

Over: Lagerrom 6-004.

Under: Lager / bod 6-003.

Over: Fra entée 6-001, leilighet mot vest.

Under: Gang / entrée, rom 6-001.

Over: Gang / repos 6-101.

Under: Stue i 1. etasje, 6-105.

Over: Repos 6-102.

Under: Kursrom / opphold, rom 6-106.

Under: Rom 6-104. Spisestue.

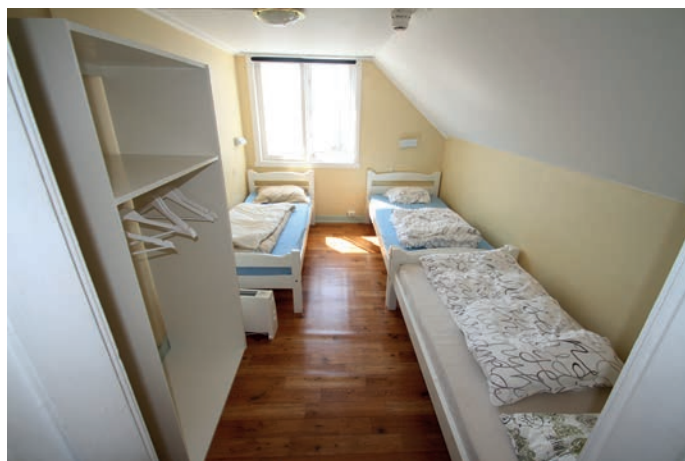
Over: Kjøkkenet, mot øst, rom 6-103.

Under: Rom 6-107, 1. etasje.

Over: Soverom 6-211.

Over: Soverom 6-212.

Under: Bad 6-207.

Under: Bad 6-210.

Over: Repos 6-201.

Over: "Rømningskott", 6-208.

Under: Repos og gang i 1. etasje, 6-102.

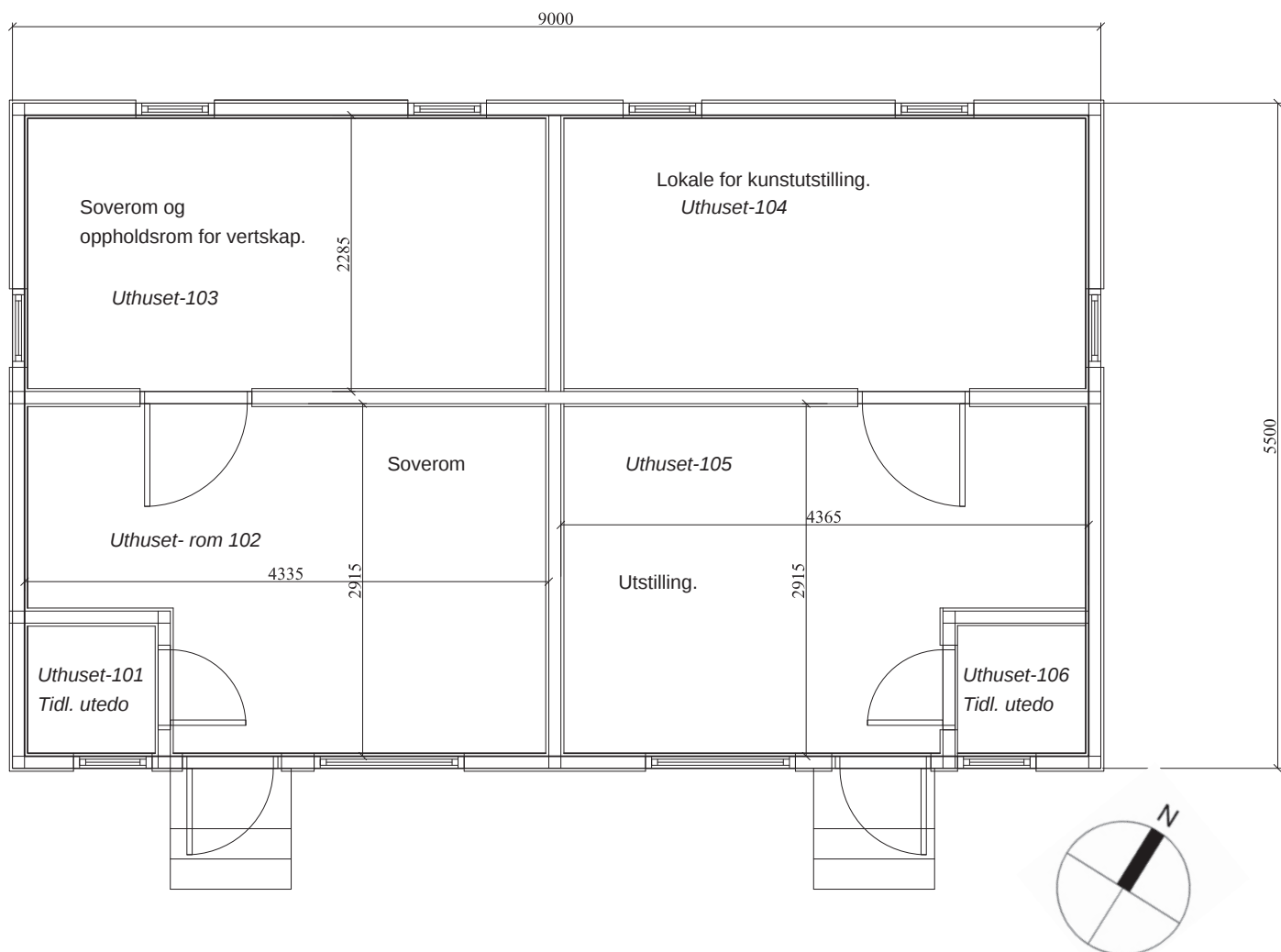

Under: Soverom 6-212.

Uthus til bolig for betjening

Bygningens navn	Uthus til bolig for betjening	
Nummer i Askeladden	86929-6	
GAB nr.	193541003	
Byggnr. i fredn.vedtak	6	
Byggeår	1973	
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet	
Opprinnelig funksjon	Uthus	
Fredningsomfang	Eksteriøret og interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur / planløsning.	
Bygningsbeskrivelse	Uthuset er et saltakshus med eternitt bølgeplater på taket og eternittplater utvendig på ytterveggene. Delt i to (like, men speilvendte) deler, opprinnelig med arbeidsrom, vedskjul og utedo i hver del. Bortstuingsloft over, med luke/åpning og trestige.	
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjellgrunn 2. Fundament: Støpt betong på fjell 3. Grunnmur: Støpt betong (ringmur) 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong 5. Gulv på grunn: Tregulv 6. Yttervegger: Bindingsverk med trekledning og eternittplater 7. Ytterdører: Panelte ramtredører, hvitmalte 8. Vinduer: Enkle trevinduer 9. Tak: Saltak med sperrebind 10. Taktekking: Bølgeplater av Eternitt. Malt svarte. 11. Takrenner og nedløp: Blikk takrenner. Uten nedløp. 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Bindingsverk med trekledning. 16. Etasjeskiller: Bjelkelag. 17. Innvendige trapper: Enkel trestige til hems/bortstuingsloft. 18. Piper og ildsteder: Ingen 19. Luker og ventilasjon: Naturlig ventilasjon.	
Endringshistorikk	Enkelte vinduer er skiftet, fra kryss-sprossvinduer til H-vinduer.	
Retningslinjer for videre utvikling	Bygningen er godt egnet til ny bruk.	
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.	

Over: Planløsning av uthus ved betjentboligen på Lyngør fyrstasjon.

Under: Gårdsplassen mellom betjentboligen og uthuset.

Over til venstre: Gårdsplassen mellom boligen og uthuset, med porten mot sydvest.

Over: Fasade mot sydvest.

Til venstre: Hjørne mot vest.

Under: Fasade mot gårdsplass, mot sydøst.

Oppholdsrom / soverom
for vertskap

Uthuset - 102

Uthuset 103

Uthuset 103

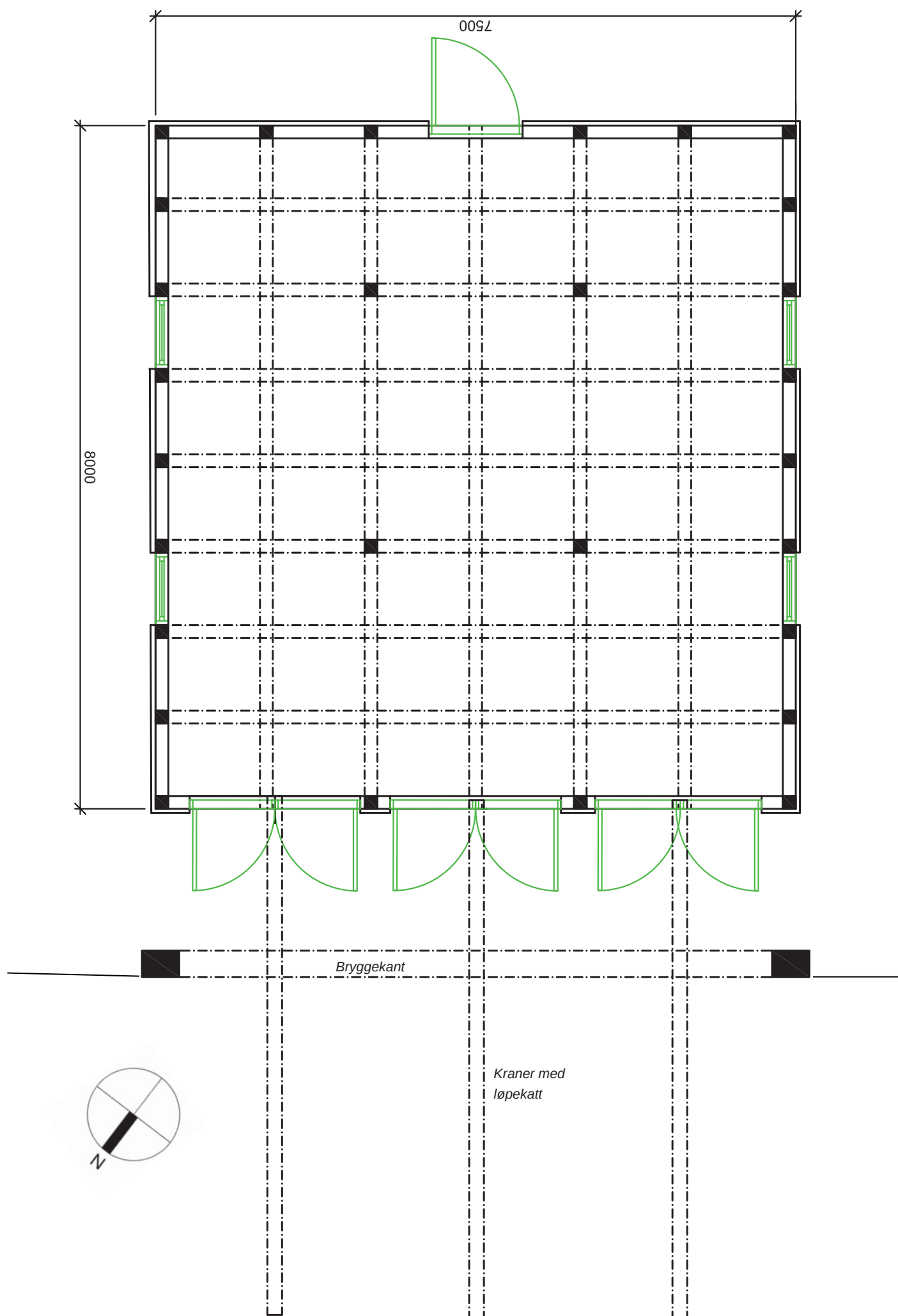
Uthuset 101

Uthuset 104

Naust østre

Bygningens navn	Naust (østre)	
Nummer i Askeladden	86929-7	
GAB nr.	193541658	
Byggnr. i fredn.vedtak	10	
Byggeår	Ukjent	
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet	
Opprinnelig funksjon	Naust	
Fredningsomfang	Eksteriøret, samt interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur / planløsning.	
Bygningsbeskrivelse	Naustet er en saltaksbygning, oppført i bindingsverk, med eternitt bølgeplater på yttervegger og som takteking. Mot havna, mot nord, er det montert 3 H-jernbjelker, som fungerer som kraner for løpekatter.	
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjell 2. Fundament: Støpt betong på fjell 3. Grunnmur: Støpt betong 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong 5. Gulv på grunn: Støpt betong 6. Yttervegger: Bindingsverk med eternitt bølgeplater 7. Ytterdører: Labank 8. Vinduer: Lysplater, ett sidehengslet vindu på loft, fasade mot sydøst 9. Tak: Saltak 10. Takteking: Eternitt bølgeplater 11. Takrenner og nedløp: Plast takrenner og nedløp mot sydvest. 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Ingen 16. Etasjeskiller: Trebjelkelag 17. Innvendige trapper: Åpen tretrapp 18. Piper og ildsteder: Ingen 19. Luker og ventilasjon: Naturlig ventilasjon	
Endringshistorikk	Ukjent	
Retningslinjer for videre utvikling	Bygningen er i tjenstlig bruk av Kystverket.	
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.	

Over: Fasade mot sydvest.

Under: Overdekning av inngangspartiet med 3 doble porter.
Mot nordvest.

Over: Fasadehjørne mot nord.

Under: Fasade mot sydvest.

Under: Fasade mot sydøst.

Over: Interiøret i naustet, sett mot syd

Under: Naustet, veggen mot nord med 3 doble porter.

Under: Del av tak-konstruksjonen.

Landing og kran, vest for naustet.

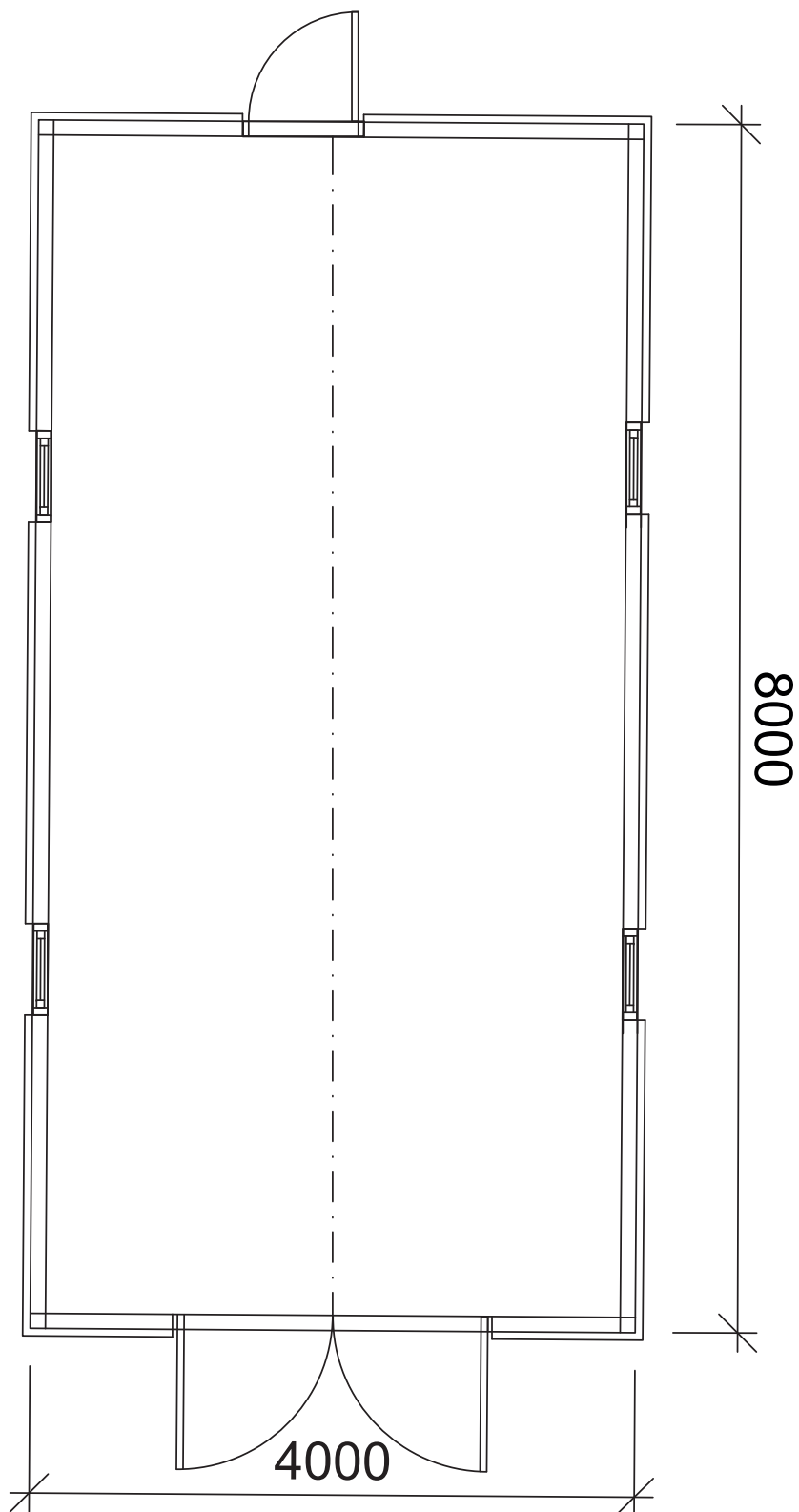

Loftet.

Naust vestre

Bygningens navn	Naust (vestre)	
Nummer i Askeladden	86929-8	
GAB nr.	193541631	
Byggnr. i fredn.vedtak	10	
Byggeår	Ukjent	
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet	
Opprinnelig funksjon	Naust	
Fredningsomfang	Eksteriøret og interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur / planløsning.	
Bygningsbeskrivelse	Saltaksbygning, bygget med bindingsverk med trekledning. Labank skyveporter mot nord.	
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjell 2. Fundament: Betong på fjell 3. Grunnmur: Liten støpt betong oppkant på betong såle. 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong 5. Gulv på grunn: Støpt betong 6. Yttervegger: Bindingsverk med trekledning 7. Ytterdører: Labank 8. Vinduer: Enkle sidehengslete trevinduer. 9. Tak: Saltak 10. Taktekking: Eternitt bølgeplater 11. Takrenner og nedløp: Takrenne mot nordøst. 1 nedløp på fasade mot nordøst. 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Ingen 16. Etasjeskiller: Trebjelkelag 17. Innvendige trapper: Åpen trestige 18. Piper og ildsteder: Ingen 19. Luker og ventilasjon: Naturlig ventilasjon.	
Endringshistorikk	Usikkert hva som kan være endret.. Muligens taktekkingen.. Ved siden av naustet (til venstre på bildet over) står grunnmur etter et tidligere 3. naust.	
Retningslinjer for videre utvikling	Bygningen er godt egnet til ny bruk.	
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.	

Bilder fra interiøret i naustet.

Over: Fasade mot sydøst.

Over: Fasade mot nordøst.

Over: Fasade mot sydvest.

Over: Fasade mot nordvest.

Hjørne mot nord.

Det fredete området

Fra Riksantikvarens fredningsvedtak:

Omfanget av fredningen:

Fredningsvedtaket omfatter videre et område rundt fyrstasjonen i henhold til lov om kulturminner § 19. Fredningsområdet omfatter del av eiendommen på gnr.84 bnr.12 (Staten v/Kystverket), slik at fyrstasjonens bygninger og nære omgivelser inngår i området. Grensen er trukket fra bukt til bukt nordøst for boligen og uthuset. På holmen er det foruten bygningene og landingen, kulturminner som slipp, vei med stangjernrekkverk fra naustene til fyrstasjonen, rester etter en tidligere smie og rester etter hage.

Formålet med fredningen:

Formålet med fredningen av området rundt fyrstasjonen er å bevare virkningen av kulturminnet i miljøet ved å bevare miljøets karakter. Miljøet består av forskjellige kulturminner og landskapselementer som landinger, slipp, vei opp til fyrstasjonen, rester etter tidligere smie, broer og hager.

Fredningsbestemmelser:

Innenfor det fredete området må det ikke settes i verk tiltak eller bruksendring som kan forandre anleggets karakter eller på annen måte motvirke formålet med fredningen.

Kystverkets kommentarer:

Skjøtsel av området:

Ved skjøtsel av uteområdet skal det tas utgangspunkt i nåværende, eventuelt tidligere situasjon. Eventuell ny beplantning skal ikke tilføre planter som ikke hørte hjemme på fyrstasjonen da den var bemannet. Det er et løpende samarbeid med Fylkesmannen om skjøtsel av området for å gjenskape det tidligere lyngheilandskapet på Kjeholmen. Det kan være aktuelt å vurdere en tilbakeføring av fyrhagen.

Skilting:

All utendørs skilting er søknadspliktig. Det skal legges opp til en nøktern og enhetlig bruk av skilting. Skiltingen skal være i tråd med Kystverkets retningslinjer for skilting, og hovedformålet er formidling av fyrstasjonens historie. Andre offentlige myndigheters skilting skal i størst mulig grad tilpasses Kystverkets skilting.

Oversikt over Kystverkets fyrstasjoner

Region	Fredete fyrstasjoner	Bygninger i Kystverkets eie	Ikke fredete fyrstasjoner	Bygninger i Kystverkets eie	SUM
Sørøst	20		8		28
	Torbjørnskjær		Struten		
	Homlungen		Strømtangen Fredrikstad		
	Færder		Digerudgrunnen		
	Store Færder (ruin)		Steilene		
	Svenner		Tvistein		
	Stavernsodden		Langøytangen	delvis	
	Jomfruland		Songvår		
	Strømtangen Kragerø		Søre Katland		
	Stavseng				
	Lyngør				
	Ytre Møkkalasset				
	Store Torungen				
	Lille Torungen				
	Homborsund				
	Grønningen				
	Oksøy				
	Ryvingen				
	Hatholmen				
	Lindenes				
	Lista				
Vest	12		11		23
	Eigerøy	delvis	Lille Prestskjær		
	Feistein		Viberodden		
	Kvitsøy		Flatholmen		
	Geitungen		Fjøløy		
	Utsira		Ryvarden	delvis	
	Røværsholmen		Holmengrå		
	Slåtterøy		Kvanhovden		
	Hellisøy		Hendanes		
	Utvær		Ulvesund		
	Geita		Skongenes		
	Ytterøyane		Kråkenes		
	Stabben				
Midt-Norge	19		16		35
	Runde		Svinøy		
	Grasøyane		Flåvær		
	Hogsteinen		Lepsøyrev		
	Alnes	delvis	Erkna		
	Ulla		Storholmen		
	Ona	delvis	Flatflesa		
	Kvitholmen		Bjørnsund		
	Grip		Hestskjær		
	Haugjegla		Stavenes		
	Sletringen		Tyrhaug		
	Sula	delvis	Skalmen		
	Vingleia		Terningen		
	Halten		Finnvær		
	Kjeungskjær		Asenvågøy		
	Kaura		Grinna		
	Buholmråsa		Gjeslingene		
	Kya				
	Nordøyan				
	Sklinna				
Nordland	10		8		18
	Bremstein		Ytterholmen		
	Åsvær		Træna		
	Myken		Kalsholmen		
	Landegode		Tennholmen		
	Måløy-Skarsholmen		Barøy		
	Tranøy		Moholmen		
	Skrova		Glåpen		
	Skomvær		Værøy		
	Anda				
	Andenes				
Troms og Finnmark	7		3		10
	Hekkingen		Torsvåg		
	Fugløykalven		Fruholmen		
	Slettnes		Helnes		
	Kjølnes				
	Makkaur				
	Vardø				
	Bøkfjord				Tils.
Totalt antall	68		46		114

Senter for eiendom og kultur
28.06.2012

DERES REF.

DERES DATO

VÅR REF.
97/3503 -9
Ark. B-182
B-182

VÅR DATO

26 NOV. 1997

Likelydende brev til:

Kystverket 1. distrikt
Tvedestrand kommune
Aust-Agder fylkeskommuneLYNGØR FYRSTASJON - GNR.84 BNR.12 (STATEN V/KYSTVERKET) -
TVEDESTRAND KOMMUNEVEDTAK OM FREDNING MED HJEMMEL I LOV OM KULTURMINNER
§§ 15 OG 19, JFR. § 22

Med hjemmel i lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50 §§15 og 19, jfr. § 22, fatter herved Riksantikvaren vedtak om fredning av Lyngør fyrstasjon, gnr.84 bnr.12, Tvedestrand kommune.

Omfanget av fredningen

Fredningsvedtaket omfatter fyrvokterboligen med fyrlykt og øvrige bygninger på fyrstasjonen i henhold til lov om kulturminner § 15:

1. Fyrvokterbolig med fyrtårn
2. Maskinhus
3. Oljebod
4. Uthus
5. Gml. oljebod
6. Bolig for betjening
10. Naust (2 stk.)

Tallene referer seg til vedlagte kart fra «Norges fyr» (Bjørkhaug, Poulssen - Oslo 1986), vedlegg 2.

Fredningsvedtaket gjelder fyrtårnets eksteriør og interiør og fyrvokterboligen og de øvrige bygningenes eksteriør og interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur/romfordeling.

Fredningsvedtaket omfatter videre et område rundt fyrstasjonen i henhold til lov om kulturminner § 19. Fredningsområdet omfatter del av eiendommen på gnr.84 bnr.12 (Staten v/Kystverket), slik at fyrstasjonens bygninger og nære omgivelser inngår i området. Grensen er trukket fra bukt til bukt nordøst for boligen og uthuset (6).

Dok.navn: H\FYR\AUST-AGD\LYNGØR\VEDTAK.DOC

POSTADRESSE:
Postboks 8196 Dep.
0034 OsloBESØKSADRESSE:
Dronningens gt. 13
0152 OsloTELEFON:
22 94 04 00TELEFAX:
22 94 04 04

Fredningsområdet og de fredede bygningene er avmerket på vedlagte kart datert 25. mai 1997 og påført Riksantikvarens stempel.

Formålet med fredningen

Formålet med fredningen av Lyngør fyrstasjon er å bevare et kulturhistorisk og arkitektonisk verdifullt bygningsanlegg med fyrvokterbolig med fyrtårn og øvrige bygninger på fyrstasjonen og miljøet rundt fyrstasjonen.

Formålet med fredningen av fyrtårnet er å bevare tårnets eksteriør og interiør med fast inventar og teknisk utstyr knyttet til fyrdriften. Fredningen gjelder ikke teknisk utstyr i drift.

Formålet med fredningen av fyrvokterboligen og de øvrige bygningene er å bevare bygningenes eksteriør og interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur/romfordeling.

Formålet med fredningen av området rundt fyrstasjonen er å bevare virkningen av kulturminnet i miljøet ved å bevare miljøets karakter. Miljøet består av forskjellige kulturminner og landskapselementer som landinger, slipper, vei opp til fyrstasjonen, rester etter tidligere smie, broer og haver.

Fredningsbestemmelser

De følgende fredningsbestemmelsene er fastsatt med hjemmel i lov om kulturminner §§ 15 og 19. Bestemmelsene gjelder i tillegg til kulturminnelovens bestemmelser om vedtaksfredede kulturminner fra nyere tid samt forskrift om faglig ansvarsfordeling.

1. Det er ikke tillatt å rive bygningene eller deler av disse.

2. a) Fyrtårn

Det er ikke tillatt å bygge om bygningens eksteriør eller interiør.

b) Øvrige bygninger

Det er ikke tillatt å bygge om bygningenes eksteriør eller interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur/romfordeling.

3. a) Fyrtårn

Utskifting av bygningselementer eller materialer, forandring av overflater eller annet arbeid utover vanlig vedlikehold i bygningens eksteriør eller interiør, er ikke tillatt.

b) Øvrige bygninger

Utskifting av bygningselementer eller materialer, forandring av overflater eller annet arbeid utover vanlig vedlikehold i bygningenes eksteriør, er ikke tillatt.

4. Tilbakeføring til opprinnelig eller tidligere utseende kan tillates under forutsetning av at tiltaket kan gjøres på dokumentert grunnlag og etter godkjenning av forvaltningsmyndighet.
5. Vedlikehold og istandsetting skal utføres med tradisjonelle materialer og metoder tilpasset bygningens egenart og opprinnelige bygningstekniske løsninger.
6. Innenfor det fredede området må det ikke settes i verk tiltak eller bruksendring som kan forandre anleggets karakter eller på annen måte motvirke formålet med fredningen.
7. Fredningen skal ikke være til hinder for den tekniske drift av fyrstasjonen.

Følger av fredningen

Når det gjelder behandling av fredede områder, bygninger og anlegg, vises det til bestemmelsene i lov om kulturminner §§ 15a-19 og 21 samt fredningsbestemmelsene over.

I henhold til Miljøverndepartementets vedtak om delegering av 30. juni 1989 med endringer av 23. desember 1992 er forvaltningen av fredede områder, bygninger og anlegg lagt til den enkelte fylkeskommune. Riksantikvaren er klageinstans for enkeltvedtak fattet av fylkeskommunen, jfr. forvaltningsloven § 28.

I henhold til lov om kulturminner §§ 15a og 19 kan departementet i særlige tilfelle gi dispensasjon fra fredningen for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep i det fredede kulturminnet eller området. Denne dispensasjonsmyndigheten er i henhold til forskrifter av 23. desember 1992 delegert til den enkelte fylkeskommune.

Fredningen medfører at det må søkes om tillatelse til å sette i verk alle typer bygningsmessige arbeider og utomhusarbeider utover vanlig vedlikehold innenfor det fredede området. Søknad om tillatelse skal sendes fylkeskommunen som avgjør om tiltaket kan iverksettes. Er det tvil om et tiltak er å anse som vanlig vedlikehold, skal fylkeskommunen kontaktes.

Det er eier som har ansvaret for det løpende vedlikehold av fredede bygninger, anlegg og områder.

Bakgrunn for fredningssaken

Fredningen av Lyngør fyrstasjon har sin bakgrunn i et samarbeide mellom Kystdirektoratet og Riksantikvaren om utarbeidelse av en plan for bevaring og bruk av fyrstasjonene i landet. På grunnlag av planen er det valgt ut et representativt utvalg av landets fyrstasjoner som skal vernes gjennom fredning.

Fyrstasjonene langs kysten er markante kulturminner som på en spesiell måte er med på å karakterisere Norge som kyst- og sjøfartsnasjon. Fyrstasjonene har både kulturhistorisk og arkitektonisk verdi; kulturhistorisk ved deres tilknytning til sjøfart, fyrvesen og kystkultur og arkitektonisk ved deres særegne form og plassering. Oppbyggingen og utviklingen av et landsomfattende fyrssystem med over 200 fyrstasjoner spredt langs hele kysten, er et av de mest omfattende prosjekter den norske stat har gjennomført.

I dag er fyrstasjonene utsatt for store forandringer med hensyn til bruk og drift. Dette har gjort det nødvendig å ta stilling til hvilke fyrstasjoner som skal bevares i sin nåværende form. Gjennom fredning vil Riksantikvaren legge antikvariske prinsipper og retningslinjer til grunn for den videre behandling og bruk av fyrstasjonene. Dessuten ønsker Riksantikvaren at fyrstasjonene skal ha fredningsstatus som kulturminner av nasjonal verdi og interesse.

Eiendomsforhold. Reguleringsmessig status

Staten v/Kystverket står som eier av Lyngør fyrstasjon.

Lyngør fyrstasjon er avsatt til antikvarisk område i Kommuneplan for Tvedestrand.

Lyngør fyrstasjon som kulturminne. Beskrivelse av anlegget

Lyngør fyrstasjon ligger på Kjeholmen ved Lyngør utenfor Tvedestrand, og er et kystfyr. Landskapet er del av den ytre sørlandsskjærgården med småkupert terreng og nakne koller og svaberg. Fyrstasjonen ligger tett samlet på holmens sydpynt, med boligen for betjening og uthus ca. 100 meter unna mot nordøst og naustene 300 meter mot nord.

Lyngør fyrstasjon ble opprettet i 1879 samtidig med Homborsund fyrstasjon. Fyrbygningene ble bygget nesten identiske.

Fyrstasjonen består foruten fyrvokterboligen med fyrtårn i gavlen, av maskinhus, oljebod, uthus, gammel oljebod, bolig for betjening med uthus og to naust. Fyrvokterboligen og maskinhuset er sammenbygget. Fyrvokterboligen med fyrtårn, maskinhus og uthus (4) er i betong, mens boligen med uthus (6) og naustene er trebygninger. Oljeboden er en trebygning med den ene langveggen i betong, mens gammel oljebod er bygget opp i naturstein.

Lyngør fyrstasjon har hele tiden vært i utvikling og gjennomgått bygningsmessige og tekniske endringer. I 1946 ble fyrbygningen utvidet med maskinhuset for å gi plass til generatorer og luftkompressorer. Samtidig ble boligen og uthuset (6) bygget for fyrassistenter.

Fyrvokterboligen (1) og maskinhuset (2) har eternitkledning med et rødmalt felt i fronten mot sydøst. Under eterniten på fyrvokterboligen ligger det trepanel. Frem til 1946 og muligens senere har bygningen stått med betongfasade. Fyrvokterboligen er tekket med rasteheller av skifer. Maskinhusets flate tak har gummitekking, mens tilbyggene med pulttak har papp på taket. Vinduene er skiftet ut, sannsynligvis i forbindelse med at bygningene fikk eternitkledning på 1950-/60-tallet. Interiøret i fyrvokterboligen har gjennomgått store endringer, og for en stor del fått platekledning på veggene. I kjelleren er det to vannsisterner, hvorav den ene er ute av bruk og uten tilgang i dag.

Oljeboden (3) har profilert tømmermannspanel som kledning, og to labankdører på den ene langsiden. Boden er tekket med eternitplater.

I uthuset (4) er det innredet en liten leilighet og verksted. Tidligere var det brygger-hus i rommet der det nå er verksted. Uthuset har eternittekking, og vinduene er skiftet ut, sannsynligvis på 1950-/60-tallet.

Gammel oljebod (5) i naturstein er i dag malt med oljemaling, sannsynligvis på underlag av kalkpuss. Gavlene er kledd med tømmermannspanel. I den ene gavlveggen står det en labankdør.

Boligen for betjening og uthuset (6) har eternitkledning. Boligen er tekket med betongstein og uthuset med eternitplater. Vinduene i boligen er av nyere dato, og det er også foretatt en del vindusutskiftinger i uthuset. Boligen består av to like leiligheter. Interiøret er sterkt modernisert. I uthuset er det innredet et rom for meteorologisk observasjon og verksted. Tidligere var det bl.a. hønsehus i uthuset.

Naustene (10) er tekket med eternitplater. Det vestre naustet er kledd med låvepanel, mens det østre naustet har eternitplater (korrugerte) på veggene. Mellom naustene er det en kraftig betonglanding.

På holmen er det foruten bygningene og landingen, kulturminner som slipper, vei med stangjærnsrekkverk fra naustene til fyrstasjonen, rester etter en tidligere smie og rester etter have.

Fyrstasjonen er bemannet.

Vurdering av kulturminnet. Begrunnelse for fredningsvedtaket

«Nasjonal verneplan for fyrstasjoner»s vurdering

I «Nasjonal verneplan for fyrstasjoner er det gitt følgende vurdering av Lyngør fyrstasjon:

«Lyngør fyrstasjon har stor miljøbetydning på grunn av sin sammenheng med den verneverdige bebyggelse i Lyngør og samspillet med det omkringliggende landskapet. Fyrstasjonen er en meget fin representant for en større, sammensatt stasjon med mange bygninger. Den store fyrbygningen har høy aldersverdi som et tidlig eksempel på betongbyggeri.

Lyktehuset er det originale. Det opprinnelige linseapparatet med drivverk er fremdeles intakt. Diafonen er bevart, mens trykktankene er fjernet.»

Riksantikvaren vil i tillegg bemerke

Lyngør fyrstasjon har som bygningsanlegg høy autentisitet med fyrstasjonens bygninger, med unntak av tidligere smie, bevart. Bygningene har som enkelt-elementer gjennomgått endringer, endringer som er typiske for utviklingen på landets fyrstasjoner.

I sosial- og næringshistorisk sammenheng er Lyngør fyrstasjon et representativt eksempel på en fler-familiestasjon. Kulturminner som rester etter smie, haver og uthus gir et bilde av livet på fyrstasjonen utover selve fyrdriften.

Fyrvokterboligen fungerer som et viktig landemerke og identitetsskapende element i skjærgården.

Det følger av lov om kulturminner § 15 at Riksantikvaren kan frede byggverk og anlegg eller deler av dem av kulturhistorisk eller arkitektonisk verdi. Videre kan Riksantikvaren i henhold til lov om kulturminner § 19 frede et område rundt et fredet kulturminne så langt det er nødvendig for å bevare virkningen av kulturminnet i miljøet.

På bakgrunn av vurderingene ovenfor finner Riksantikvaren at Lyngør fyrstasjon er et så verdifullt bygningsanlegg i både kulturhistorisk og arkitektonisk sammenheng at det oppfyller betingelsene for fredning etter bestemmelsen i § 15. Det er spesielt fyrstasjonen som et av landets større, tidlige betonganlegg med en viktig beliggenhet i skjærgården Riksantikvaren legger vekt på når det gjelder fyrstasjonens verneverdi.

Riksantikvaren finner videre at det er hjemmel for å frede det avsatte området, henhold til bestemmelsen i § 19. Etter Riksantikvarens oppfatning er det nødvendig å frede det avsatte området for å oppnå hensikten med områdefredningen, nemlig å bevare virkningen av kulturminnene i miljøet.

Saksgang frem til fredningsvedtaket

Varsel om igangsettelse av fredningssak ble i samsvar med lov om kulturminner § 22.1 meddelt Tvedestrand kommune og Aust-Agder fylkeskommune i brev av 6. september 1995. Samtidig ble meldingen kunngjort i Fædrelandsvennen og Agderposten. Det er kommet inn følgende uttalelse til varselet:

1. Uttalelse av 24. oktober 1996 fra Kystverket 1. distrikt

Kystverket bemerker at fyrstasjonen er et kystfyr, ikke ledfyr slik det står i beskrivelsen vedlagt varselet. Kystverket bemerker videre at fyrstasjonen har meteorologisk stasjon i tillegg til fyrdriften, og at det er den tidligere fyrmesterboligen som brukes som feriested for Kystverkets ansatte. Det bekreftes at lyktehuset er det originale. Dette er rettet opp i beskrivelsen.

Det ble deretter utarbeidet fredningsforslag som ble sendt på høring til berørte parter i brev av 15. juli 1997.

Forslaget ble samtidig lagt ut til offentlig ettersyn i Tvedestrand kommune og Aust-Agder fylkeskommune samt kunngjort i Norsk lysingsblad, Fædrelandsvennen og Agderposten. Det er kommet inn følgende uttalelser til fredningsforslaget:

1. Uttalelse av 27. august 1997 fra Kystverket 1. distrikt
2. Uttalelse fra Aust-Agder fylkeskommune oversendt i brev av 4. september 1997 fra Aust-Agder fylkeskommune, Kulturretaten

Kystverket 1. distrikt har ingen bemerkninger til forslaget.

Aust-Agder fylkeskommune behandlet fredningsforslaget i fylkesutvalgets møte 26. august 1997. Aust-Agder fylkeskommune slutter seg til Riksantikvarens forslag om fredning.

Fredningsforslaget av 15. juli 1997 ble i brev av 5. september 1997 oversendt Tvedestrand kommune for behandling i kommunestyret, med ettersendelse av uttalelse fra Aust-Agder fylkeskommune i brev av 23. september 1997.

Riksantikvaren har mottatt brev av 29. oktober 1997 fra Tvedestrand kommune. Fredningsforslaget er behandlet i Tvedestrand kommunestyre. Kommunestyret slutter seg til Riksantikvarens forslag til fredning av Lyngør fyrstasjon.

Da Tvedestrand kommune slutter seg til fredningsforslaget, og på bakgrunn av ovenstående begrunnelse, finner Riksantikvaren det riktig å fatte vedtak om fredning av Lyngør fyrstasjon.

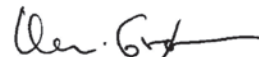
Opplysning om klageadgang og tinglysing

Riksantikvarens fredningsvedtak kan påklages til Miljøverndepartementet, jfr. forvaltningsloven § 28. Eventuell klage skal stiles Miljøverndepartementet, men sendes Riksantikvaren. Klagefrist er 3 uker innen mottakelsen av fredningsforslaget.

Fredningsvedtaket vil bli tinglyst av Riksantikvaren i samsvar med lov om kulturminner § 22.5.

Med hilsen

Nils Marstein
riksantikvar

Unni Grønn

Gjenpart

m/vedlegg: - Miljøverndepartementet
- Kystdirektoratet
- Aust-Agder fylkeskommune, Kulturetaten
- Fylkesmannen i Aust-Agder, Miljøvernavd.

Vedlegg:

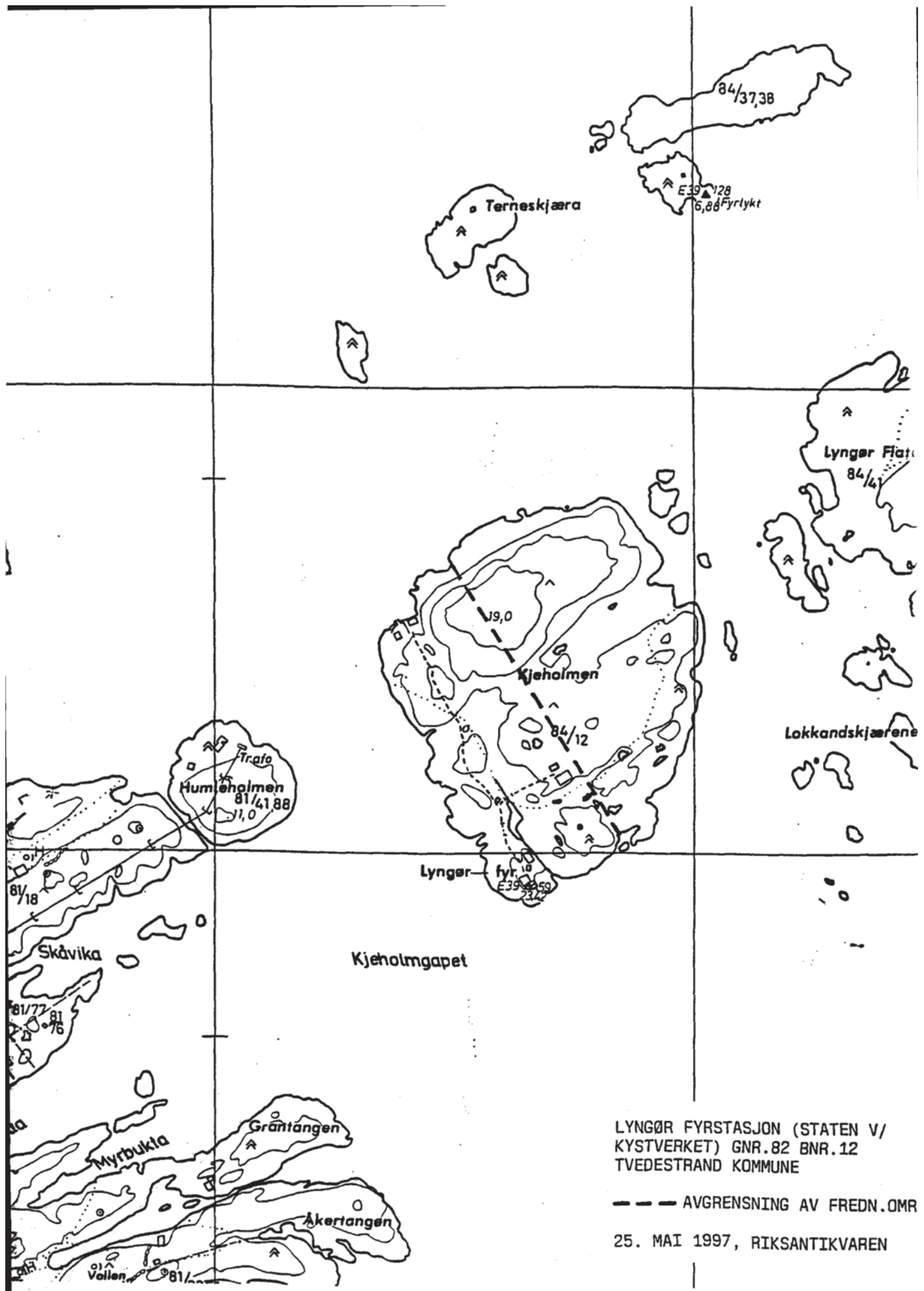
- Kart, datert 25. mai 1997
- Kopi av utdrag fra «Norges fyr» (Bjørkhaug, Polsson - Oslo 1986), vedlegg 2.

Likelydende brev til:

Kystverket 1. distrikt
Postboks 545
4801 Arendal

Tvedestrand kommune
Tjennavn.30
4900 Tvedestrand

Aust-Agder fylkeskommune
Fylkeshuset
4800 Arendal

Lyngør fyrstasjon

BELIGGENHET:
På Kjøholmens sydpunkt.
58 38,1 9 09,4. Tvedestrand kommune

OPPRETTET:
1879

FYRBYGNING:
Hvitt betonghus med tårn,
2 m bred rød stripe horisontalt
på søndre vegg. 16,9 m

LYSKARAKTER:
Fast med hvitt blink hvert
minutt. Lyser rundt

LYSSTYRKE:
Blink 616 500 cd (3. orden)

LYSETS HØYDE:
21,3 m over høyvann

LYSVIDDE:
14 n mil

TÅKESIGNAL:
1946 diafon

Lyngør fyrstasjon sett fra sydvest. Tegning 1986.

gangsmåte. Men, fyr ble det, og A. E. Olsen som var primus motor i saken, kunne glede seg sammen med de øvrige av Lyngørs befolkning.

Da fyret ble tent den 1.9. 1879, ble dagen feiret med illuminasjon av alle Lyngørs vinduer. Ifølge beretning fra feiringen hadde en av stedets borgere denne bemerkning: «Jeg skjønner ikke at det er noe å sette lys i vinduene for om de tenner den løkta ute på Kjøholmen, men siden det er Emil Olsens fødselsdag idag, kan jeg gjerne sette noen lys i vinduene jeg også.»

Fyrbygning var satt opp i betong (i den første tid kalt konkretthus). Lyktehuset var forarbeidet ved Aker verksted.

Inntil 1924 var fyrlyset rødt blink, men ble nå endret til hvitt, som øket lysstyrken.

I 1946, da stasjonen ble utstyrt med diafon tåkesignal, måtte fyrbygningen bygges om for å gi plass til generatorer og luftkompressorer. En ny bygning med leiligheter for to assistenter ble satt opp ca. 100 meter nordøst for fyret.

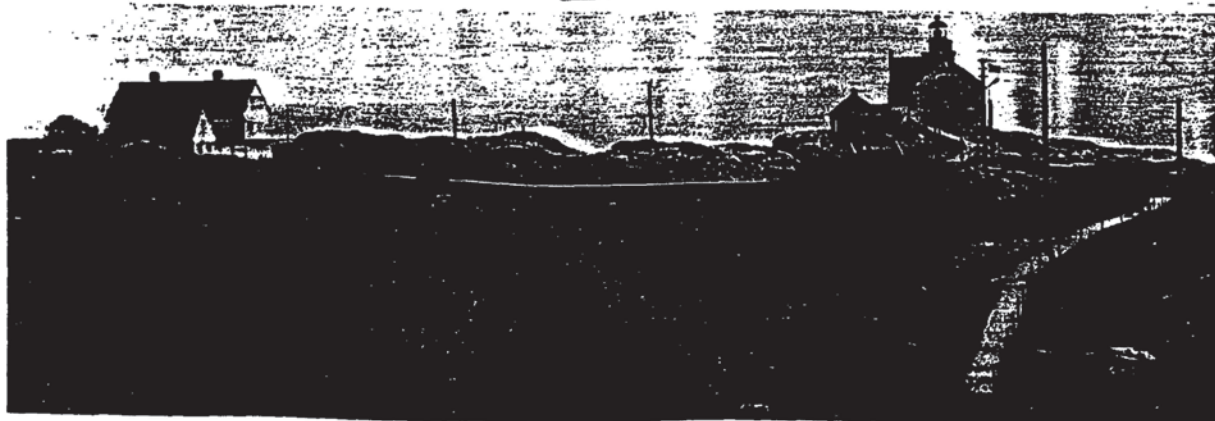
Fyrstasjonen ble i 1973 endret fra familiestasjon til tårnstasjon, og fyrbetjeningen ble øket til fire.

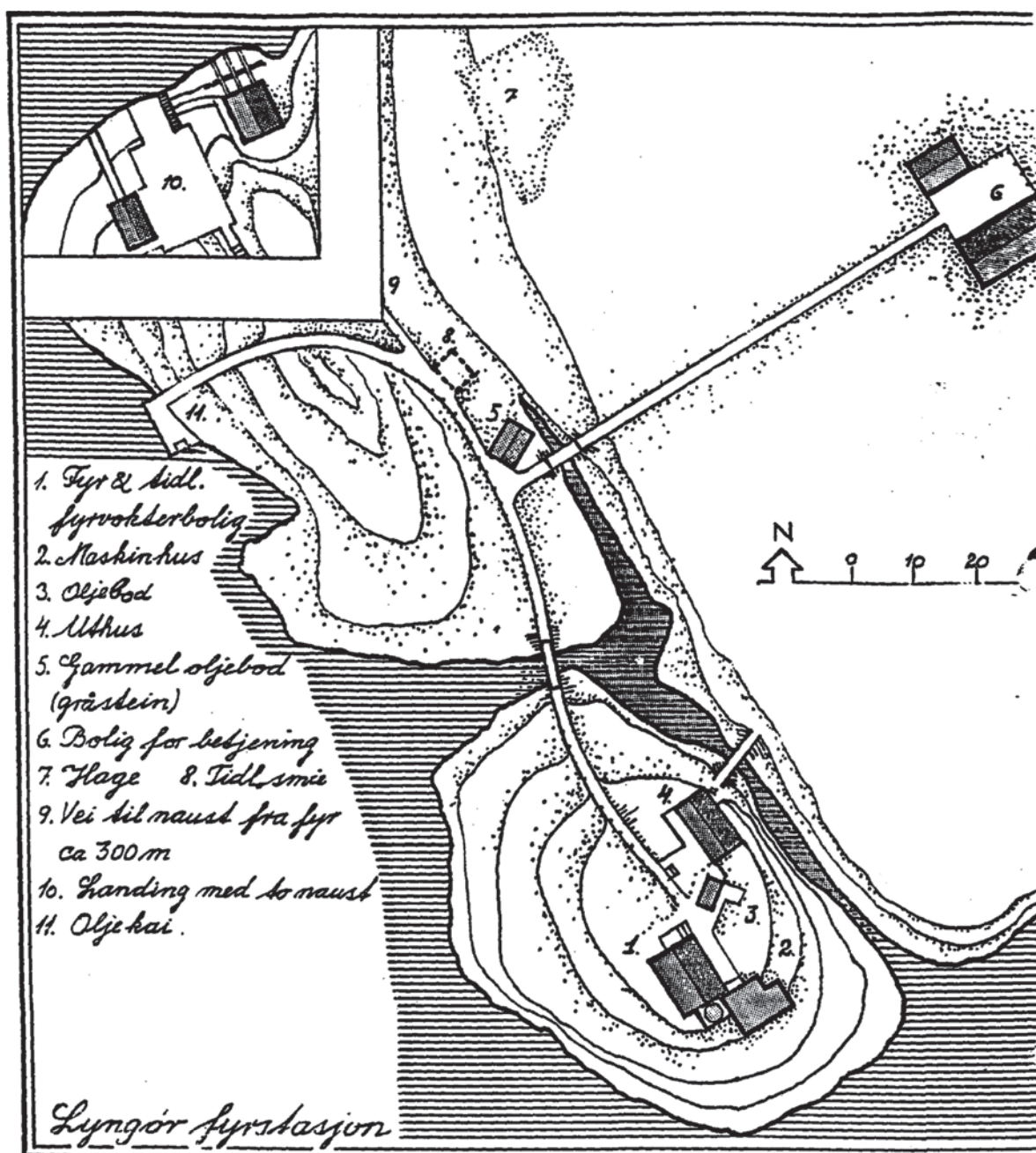
Lyngør fyrstasjon sender værobservasjoner til Meteorologisk Institutt.

I 1875 kom de første krav om fyrlys ved Lyngør. Fyrdirektøren mente at et fyr her nok ville være et gode for skipsfarten, men han antok at fyret burde prioriteres etter flere allerede prosjekterte fyr på vestlands- og nordlandskysten, hvor det var strekninger på inntil 50 n mil som lå i mørke. I første omgang ble det heller ikke foreslått å bevilge midler til fyr ved Lyngør.

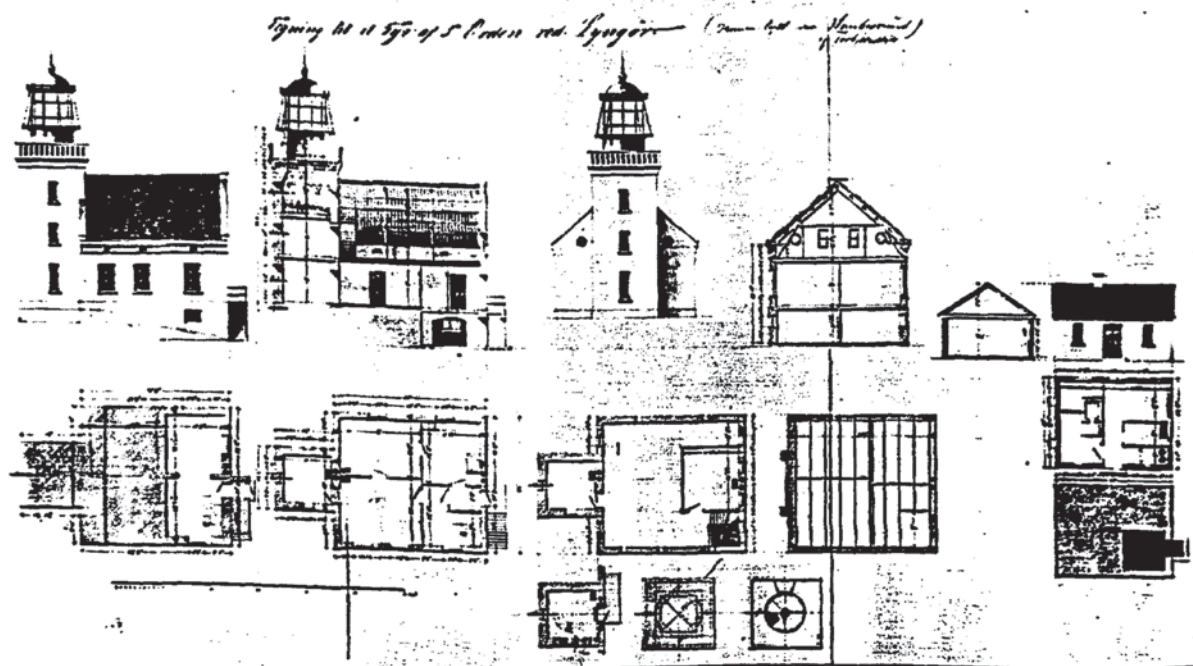
I 1877 ble det ved påtrykk fra innflytelsesrikt lokalt hold direkte til stortingskomiteen oppnådd bevilgning til fyret. Å dømme etter korrespondanse mellom lokale forkjempere for frysaken og hjelpere på «Tinget» var det ikke en udelte sympatisk frem-

Lyngør fyrstasjon sett fra nordvest. Foto 1980.

Tegning etter krocki fra 1911, rev. 1954 og 1958.

Bygningstegning til Lyngør datert 1877, Kystdirektoratet.

Table funnet under oppussing, med inskripsjonen: «LYNGØR FYR OPFØRT UNDER FYRDIREKTØR DIRIKS ADMINISTRATION — OG BLEV TÆNDT DEN 1STE SEPTEMBER 1879. N.H.H.»

Lyngør fyrbygning sett fra øst, før ombyggingen i 1946.